

ВІДОМОСТІ
про самооцінювання освітньої програми

Заклад вищої освіти	Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба
Освітня програма	47485 Льотна експлуатація та бойове застосування літаків
Рівень вищої освіти	Магістр
Спеціальність	253 Військове управління

Відомості про самооцінювання є частиною акредитаційної справи, поданої до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти для акредитації зазначеної вище освітньої програми. Відповідальність за підготовку і зміст відомостей несе заклад вищої освіти, який подає програму на акредитацію.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID	ідентифікатор
ВСП	відокремлений структурний підрозділ
ЄДЕБО	Єдина державна електронна база з питань освіти
ЄКТС	Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система
ЗВО	заклад вищої освіти
ОП	освітня програма

Загальні відомості

1. Інформація про ЗВО (ВСП ЗВО)

Реєстраційний номер ЗВО у ЄДЕБО	182
Повна назва ЗВО	Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба
Ідентифікаційний код ЗВО	24980799
ПІБ керівника ЗВО	Турінський Олександр Васильович
Посилання на офіційний веб-сайт ЗВО	http://www.hups.mil.gov.ua

2. Посилання на інформацію про ЗВО (ВСП ЗВО) у Реєстрі суб'єктів освітньої діяльності ЄДЕБО

<https://registry.edbo.gov.ua/university/182>

ЗВО є вищим військовим навчальним закладом (закладом вищої освіти із специфічними умовами навчання)

3. Загальна інформація про ОП, яка подається на акредитацію

ID освітньої програми в ЄДЕБО	47485
Назва ОП	Льотна експлуатація та бойове застосування літаків
Галузь знань	25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону
Спеціальність	253 Військове управління
Спеціалізація (за наявності)	<i>відсутня</i>
Рівень вищої освіти	Магістр
Тип освітньої програми	Освітньо-професійна
Вступ на освітню програму здійснюється на основі ступеня (рівня)	Бакалавр
Структурний підрозділ (кафедра або інший підрозділ), відповідальний за реалізацію ОП	кафедра льотної експлуатації і бойового застосування літаків льотного факультету Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба
Інші навчальні структурні підрозділи (кафедра або інші підрозділи), залучені до реалізації ОП	<i>відсутня</i>
Місце (адреса) провадження освітньої діяльності за ОП	м.Харків, вул Сумська 77/79
Освітня програма передбачає присвоєння професійної кваліфікації	<i>не передбачає</i>
Професійна кваліфікація, яка присвоюється за ОП (за наявності)	<i>відсутня</i>
Мова (мови) викладання	Українська
ID гаранта ОП у ЄДЕБО	331642
ПІБ гаранта ОП	Вовк Олексій Вікторович
Посада гаранта ОП	начальник факультету
Корпоративна електронна адреса гаранта ОП	aronnir@ukr.net
Контактний телефон гаранта ОП	+38(095)-426-45-77
Додатковий телефон гаранта ОП	<i>відсутній</i>

Форми здобуття освіти на ОП	Термін навчання
очна денна	1 р. 5 міс.

4. Загальні відомості про ОП, історію її розроблення та впровадження

ОПП забезпечує підготовку висококваліфікованих військових фахівців з льотної експлуатації та бойового застосування літаків для авіації Повітряних Сил Збройних Сил України. Підготовка фахівців здійснюється з 1991 року. Льотний факультет та кафедра льотної експлуатації і бойового застосування літаків є нащадком Харківського та Чернігівського вищих військових училищ льотчиків, 239 випускників яких отримали звання Героя Радянського Союзу, серед них 12 цього звання удостоєні двічі, 1. Кожедуб – тричі; також училища випустили 26 льотчиків-космонавтів. Наукову та інноваційну основу системи підготовки складають всесвітньо відомі наукові школи: аналізу льотної діяльності (К.Платонов, В.Пономаренко, Р.Макаров), психологічного забезпечення льотної навчання (Д.Гандер), теорії льотної професіоналізму та розвитку професійно-важливих якостей льотчика (А.Ворона, З. Гератеволь).

ОПП постійно розвивалася та вдосконалювалася. Всі випускники мають позитивні відгуки з військ за підсумками першого року служби.

Підготовка фахівців 2020 року випуску здійснювалася за професійними стандартами та освітньо-професійними програмами, що були розроблені робочою групою під керівництвом провідних фахівців-практиків Командування Повітряних Сил Збройних Сил України, яке є замовником на підготовку фахівців (роботодавець) та науково-педагогічних працівників ХНУПС (наказ Командувача Повітряних Сил Збройних Сил України від 17.05.2016 № 119ад “Про створення робочих груп з розробки професійних стандартів вищої військової освіти та освітньо-професійних програм підготовки військових фахівців”).

У 2018 році професійні стандарти та освітньо-професійні програми були доопрацьовані та в них внесені зміни з урахуванням Рішень колегії Міністерства оборони України, затверджених наказом Міністерства оборони України від 30.05.2017 року № 298, науково-практичних конференцій щодо вдосконалення підготовки військових фахівців, стандартів НАТО та досвіду застосування військ в антитерористичній операції (наказ Командувача Повітряних Сил Збройних Сил України від 08.05.2018 № 126ад “Про створення робочих груп з розробки професійних стандартів вищої військової освіти та освітньо-професійних програм підготовки військових фахівців”).

Діюча редакція освітньо-професійних програм затверджена рішенням вченої ради Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, протокол № 9 від 24.07.2018 року

5. Інформація про контингент здобувачів вищої освіти на ОП станом на 1 жовтня поточного навчального року у розрізі форм здобуття освіти та набір на ОП (кількість здобувачів, зарахованих на навчання у відповідному навчальному році сумарно за усіма формами здобуття освіти)

Рік навчання	Навчальний рік, у якому відбувся набір здобувачів відповідного року навчання	Обсяг набору на ОП у відповідному навчальному році	Контингент студентів на відповідному році навчання станом на 1 жовтня поточного навчального року	У тому числі іноземців
			ОД	ОД
1 курс	2020 - 2021	51	51	0
2 курс	2019 - 2020	52	52	0

Умовні позначення: ОД – очна денна; ОВ – очна вечірня; З – заочна; Дс – дистанційна; М – мережева; Дл – дуальна.

6. Інформація про інші ОП ЗВО за відповідною спеціальністю

Рівень вищої освіти	Інформація про освітні програми
початковий рівень (короткий цикл)	програми відсутні
перший (бакалаврський) рівень	37315 Льотна експлуатація та бойове застосування літаків 37318 Льотна експлуатація та бойове застосування вертольотів 37332 Навігація та бойове застосування літальних апаратів 37333 Бойове управління польотами авіації 37334 Управління діями підрозділів військ протиповітряної оборони Сухопутних військ
другий (магістерський) рівень	47485 Льотна експлуатація та бойове застосування літаків 47486 Льотна експлуатація та бойове застосування вертольотів 47487 Навігація та бойове застосування літальних апаратів 47488 Бойове управління польотами авіації
третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень	37290 Військова кібернетика та управління військами

7. Інформація про площі приміщень ЗВО станом на момент подання відомостей про самооцінювання, кв. м.

	Загальна площа	Навчальна площа
Усі приміщення ЗВО	402602	23307
Власні приміщення ЗВО (на праві власності, господарського відання або оперативного управління)	402602	23307
Приміщення, які використовуються на іншому праві, аніж право власності, господарського відання або оперативного управління (оренда, безоплатне користування тощо)	0	0
Приміщення, здані в оренду	0	0

Примітка. Для ЗВО із ВСП інформація зазначається:

- щодо ОП, яка реалізується у базовому ЗВО – без урахування приміщень ВСП;
- щодо ОП, яка реалізується у ВСП – лише щодо приміщень даного ВСП.

8. Документи щодо ОП

Документ	Назва файла	Хеш файла
Освітня програма	<i>ОПП СД-2018 ЛЁТЧ МАГ.pdf</i>	A2QLSXvch9WS1YmBTWNyWZ2IgxIrtscANdpKcqE140c= =
Навчальний план за ОП	<i>2021 МАГ Лет 90 кр.pdf</i>	vLURiNvz6pI2mMnxSF02yaC21UdMk8ISLEmjEYUJ5+w= =
Рецензії та відгуки роботодавців	<i>Сум.pdf</i>	crqjDI8Nx3/sXQZqJddqFwzhorj3dACQnEhf39iGUis=

1. Проектування та цілі освітньої програми

Якими є цілі ОП? У чому полягають особливості (унікальність) цієї програми?

Цілями ОПП є надання освіти в галузі 25 Воєнної науки, національна безпека, безпека державного кордону за спеціальністю 253 Військове управління (за видами Збройних Сил), спеціалізацією “Льотна експлуатація та бойове застосування літаків”, а також оволодіння знаннями, практичними навичками та вміннями достатніми для ефективного розв’язання складних спеціалізованих завдань з льотної експлуатації і бойового застосування бойових (транспортних, навчальних) літаків під час виконання завдань з бойової підготовки та ведення бойових (спеціальних) дій.

ОПП має наступні особливості:

льотна спрямованість змісту навчання та ступеневість льотної підготовки (початкова, основна та підвищена); компетентності військового фахівця набуваються поступово, формуються цілою низкою навчальних дисциплін (модулів) на різних етапах даної ОПП підготовки військових фахівців і навіть можуть починати формуватися в рамках освітньо-професійної програми одного рівня вищої освіти, а закінчувати формування на іншому, вищому рівні; формування лідерських якостей та здатності до управління соціальною групою; забезпечення фізичної готовності військовослужбовця, ефективного їх використання в різних умовах обстановки, стійкого перенесення фізичних навантажень, нервово-психічних напружень і несприятливих факторів; удосконалення мовної підготовки з метою співпраці й взаємодії з підрозділами сил НАТО та ведення радіообміну в польоті за стандартами ІКАО;

Продемонструйте, із посиланням на конкретні документи ЗВО, що цілі ОП відповідають місії та стратегії ЗВО

ОПП є одним з ключових елементів стратегії ХНУПС, яка базується на основних положеннях, що визначені Державною програмою розвитку ЗС України на період до 2020 року, Стратегією розвитку Повітряних Сил до 2035 року та передбачає професіоналізацію ЗС України, створення підготовленого військового кадрового резерву, впровадження стандартів НАТО та ІКАО.

Сьогодні якісна підготовка військових фахівців для ЗС України та інших військових формувань дозволяє забезпечити набуття їх спроможностей для ефективного реагування на загрози національній безпеці у воєнній сфері, оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності, а також взаємосумісність та взаємодію з партнерами з країн НАТО для виконання спільних завдань.

Відповідність мети ОПП стратегії ХНУПС полягає у розвитку та якісному поєднанні фундаментальних та військово-професійних знань, прикладних інформаційно-аналітичних компетентностей та управлінських навичок, високих особистісних якостей фахівців, стійких та впевнених навичок з льотної експлуатації та бойового застосування сучасних зразків авіаційної техніки в складних умовах обстановки, які є надважливими для підготовки офіцера-

професіонала.

Саме такий системний підхід є безпосереднім втіленням місії університету з ефективною інтеграції науки, освіти та практичного досвіду, що корелюється зі стратегічною метою ХНУПС. Стратегія і перспективні напрями розвитку освітньої, наукової та інноваційної діяльності ХНУПС розміщена на офіційному сайті (<http://www.hups.mil.gov.ua/publiczna-informaciya/>).

Опишіть, яким чином інтереси та пропозиції таких груп заінтересованих сторін (стейкхолдерів) були враховані під час формулювання цілей та програмних результатів навчання ОП:
- здобувачі вищої освіти та випускники програми

Під час розробки професійного стандарту та освітньо-професійної програми підготовки військових фахівців (особливо вибіркового компоненту), формулювання програмних результатів навчання робочою групою брався до уваги аналіз відгуків на випускників з військових частин (роботодавців) за підсумками першого повного року служби. Форма відгуків на випускника визначена відомчим нормативним документом та містить оцінки за великим переліком професійно-важливих якостей, узагальнену оцінку, пропозиції та побажання безпосередніх командирів та начальників.

- роботодавці

ОПП розроблена робочою групою з провідних фахівців-практиків Командування Повітряних Сил Збройних Сил України, яке є замовником на підготовку фахівців (роботодавець) та науково-педагогічних працівників ХНУПС (склад робочої групи визначений наказом Командувача Повітряних Сил Збройних Сил України від 08.05.2018 № 126ад “Про створення робочих груп з розробки професійних стандартів вищої військової освіти та освітньо-професійних програм підготовки військових фахівців”).

- академічна спільнота

Інтереси академічної спільноти враховані в першу чергу через активну участь ХНУПС у Програмі НАТО щодо вдосконалення військової освіти країн-партнерів DEEP (Defence Education Enhancement Program). В межах програми щорічно проводяться семінари, тренінги з обміну досвідом щодо організації підготовки, розробки та вдосконалення шортенцій, змісту та результатів навчання, активних та інноваційних форм та методів навчання, підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, які дають можливість врахувати досвід академічної спільноти ЗВО європейських країн-партнерів з НАТО (Великобританія, Італія, Литва, Німеччина, Польща, Словаччина, Франція тощо) та порівняти його з вітчизняним при створенні та вдосконаленні ОПП.

- інші стейкхолдери

В університеті активно працює спілка ветеранів, які мають значний досвід практичної служби у військах, учасники бойових дій, науково-педагогічні працівники, що мають почесні звання. Їх дорадча допомога теж враховується при розробці ОПП.

Продемонструйте, яким чином цілі та програмні результати навчання ОП відбивають тенденції розвитку спеціальності та ринку праці

Основою для визначення цілей та програмних результатів навчання під час розробки та вдосконалення ОПП для ЗС України є Державна програма розвитку ЗС України, рішення колегії Міністерства оборони України з питань вдосконалення підготовки військових фахівців, Стратегія розвитку Повітряних Сил Збройних Сил України до 2035 року та науково-практичні конференції за участю замовників на підготовку фахівців, де обговорюються плани розвитку української авіації, заходи з розвитку зразків озброєння та військової техніки та систем підготовки фахівців для їх експлуатації та бойового застосування, а також шляхи імплементації стандартів НАТО та ІКАО. Діюча редакція ОПП враховує Рішення колегії Міністерства оборони України, затверджені наказом Міністерства оборони України від 30.05.2017 року № 298, науково-практичної конференції під головуванням Командувача ПС ЗС України “Удосконалення військової освіти у вищих військових навчальних закладах Повітряних Сил”, що проходила 12-13.04.2017 року на базі ХНУПС, а також кваліфікаційні вимоги від замовника на підготовку фахівців (Телеграма від “23” травня 2016 року №350/125/1475/пс) Підставою для вдосконалення ОПП також є аналіз відгуків на випускників після першого року та аналіз інформаційно-аналітичних матеріалів з досвідом застосування військ (сил) в антитерористичній операції (операції об'єднаних сил), що періодично надходять до ХНУПС.

Продемонструйте, яким чином під час формулювання цілей та програмних результатів навчання ОП було враховано галузевий та регіональний контекст

Міждисциплінарний характер розвитку спеціальностей та спеціалізацій в межах галузі 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону обумовлює набуття актуальних компетентностей випускників за даною ОПП. Протягом навчання за даною ОПП здобувачі вищої освіти отримують знання та навички, які їм необхідні для кваліфікованої льотної експлуатації та ефективного бойового застосування сучасних зразків озброєння та військової техніки (ОВТ). Разом з тим загально-фахові знання та навички, володіння англійською авіаційною мовою щонайменше на робочому рівні підготовки ІКАО, а також акцент на особистісних (лідерські) та групових компетентностях з урахуванням вимог та стандартів ІКАО та НАТО допоможуть їм реалізувати себе на ринку праці в подальшому цивільному житті після закінчення військового контракту.

Враховуючи, що споживачем випускників є Міністерство оборони України та інші військові формування України і вони проходять службу у всіх регіонах України, то регіональний контекст для окремого регіону явно не використовується.

Продемонструйте, яким чином під час формулювання цілей та програмних результатів навчання ОП було враховано досвід аналогічних вітчизняних та іноземних програм

При формулюванні цілей та програмних результатів навчання ОПП прийнято до уваги досвід подібних програм в інших ЗВО України (як військових, так і технічних), які відрізняються цілями та очікуваними результатами. Акцент на професійну, практичну підготовку та оволодіння не лише навичками льотної експлуатації, але і підготовки літака до повторного вильоту, що забезпечує конкурентоспроможність випускників серед вітчизняних та іноземних аналогів та їх готовність до самостійного опанування питань з льотної експлуатації різноманітних типів літаків. За результатами аналізу досвіду системи підготовки військових та цивільних авіаційних фахівців в провідних країнах світу починаючи з 2016 року льотне навчання курсантів здійснюється у відповідності з Концепцією трьохступеневої системи підготовки курсантів ХНУПС, яка передбачає поетапну підготовку на легкомоторних (початкова та елементи базової підготовки), навчальних (базова підготовка), бойових та транспортних (підвищена підготовка), а також здійснюються заходи щодо поетапного впровадження сертифікованої підготовки авіаційного персоналу за досвідом країн-учасниць НАТО та з врахуванням рекомендованих практик ІКАО. Під час обміну викладачами та курсантами з іноземними військовими навчальними закладами з країн партнерів з НАТО в межах програми НАТО DEEP проводився аналіз іноземних аналогів освітніх програм.

Продемонструйте, яким чином ОП дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти

Стандарт вищої освіти за спеціальністю 253 Військове управління (за видами Збройних Сил) для другого (магістерського) рівня вищої освіти затверджений наказом МОН України від 12.12.2018 р. № 1382. Відповідно до вимог наказу Міністерства оборони України від 25.04.2016 року № 216 “Про вдосконалення підготовки офіцерських кадрів тактичного рівня та сержантського (старшинського) складу у ВВНЗ та ВНП ВНЗ” підготовка фахівців за даною ОПП здійснювалася згідно професійного стандарту та освітньо-професійної програми, що були розроблені робочою групою під керівництвом провідних фахівців-практиків Командування Повітряних Сил Збройних Сил України (наказ Командувача Повітряних Сил Збройних Сил України від 17.05.2016 № 119ад). У 2018 році професійний стандарт та освітньо-професійна програма були перепрацьовані. Професійний стандарт враховує загальну характеристику професії офіцера й вимоги до неї та визначає компетентності офіцера тактичного рівня, результати навчання і містить опис службових функцій. На сьогодні можна констатувати, що діюча ОПП відповідає вимогам стандарту вищої освіти та професійного стандарту. Зміст ОПП сприяє досягненню програмних результатів навчання через вивчення дисциплін, які дозволяють набути здобувачам основні професійні компетентності. Особливістю формування компетентностей та досягнення програмних результатів навчання військового фахівця є те, що вони набуваються поступово, формуються сукупністю певних освітніх компонентів на різних етапах даної ОПП і починаються формуватися в рамках освітньої програми першого рівня вищої освіти, а закінчується формування на другому рівні. Головним програмним результатом навчання є набуття спроможності до опанування переліку посад, що визначені замовником на підготовку фахівців (роботодавцем) одразу після випуску.

Якщо стандарт вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти відсутній, поясніть, яким чином визначені ОП програмні результати навчання відповідають вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня?

Програмні результати навчання ОПП відповідають вимогам Національної рамки кваліфікацій:

- рівень освіти – другий (магістерський);
- рівень Національної рамки кваліфікацій – сьомий;

Змістовне наповнення програмних результатів навчання ОПП (таблиця з додатку) відповідає вимогам Національної рамки кваліфікацій для другого (магістерського) рівня вищої освіти за такими дескрипторами:

- знання (Концептуальні наукові та практичні знання. Критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та/або навчання) знання (Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань) – РНз-1, РНз-2, РНз-3, РНз-4, РНз-5, РНз-6, РНп-4;
- уміння (поглиблені когнітивні та практичні уміння/навички, майстерність та інноваційність на рівні, необхідному для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у сфері професійної діяльності або навчання) уміння (спеціалізовані уміння/навички розв'язання проблем, необхідні для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань та процедур; здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах; здатність розв'язувати проблеми у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності) – РНз1, РНз5, РНс9; РНп-4, РНв-1, РНс-1-9;
- комунікація (донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень, власного досвіду та аргументації; збір, інтерпретація та застосування даних; спілкування з професійних питань, у тому числі іноземною мовою, усно та письмово) (зрозуміле і недвозначне донесення власних знань, висновків та аргументації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються) – РНз6, РНс3, РНс10, РНс13, РНс-10, РНс-11, РНс-12;
- автономність і відповідальність (управління складною технічною або професійною діяльністю чи проектами;

спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у непередбачуваних робочих та/або навчальних контекстах – автономність і відповідальність (управління робочими або навчальними процесами, які є складними, непередбачуваними та потребують нових стратегічних підходів; відповідальність за внесок до професійних знань і практики та/або оцінювання результатів діяльності команд та колективів; здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії) – РНс3, РНс6, РНс8, РНс11; – формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти; організація та керівництво професійним розвитком осіб та груп; здатність продовжувати навчання із значним ступенем автономії) – РНс-10, РНс-11, РНс-12.
Таким чином, ОПП повністю відповідає основним вимогам, які визначені в Національній рамці кваліфікації.

2. Структура та зміст освітньої програми

Яким є обсяг ОП (у кредитах ЄКТС)?

90

Яким є обсяг освітніх компонентів (у кредитах ЄКТС), спрямованих на формування компетентностей, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності)?

42.5

Який обсяг (у кредитах ЄКТС) відводиться на дисципліни за вибором здобувачів вищої освіти?

47.5

Продемонструйте, що зміст ОП відповідає предметній області заявленої для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною)?

Зміст ОПП визначається описом предметної області, що регламентується Стандартом вищої освіти України із галузі знань 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону за спеціальністю 253 Військове управління (за видами Збройних Сил) другого (магістерського) рівня та професійним стандартом за спеціалізацією. ОПП має на меті підготовку фахівців для льотної експлуатації та бойового застосування літаків, що відповідає об'єкту вивчення спеціальності.

ОПП розділяється на окремі освітні компоненти, які складаються з навчальних дисциплін, льотних практик комплексних екзаменів. Теоретичний зміст предметної області забезпечується навчальними дисциплінами. Робочі програми кожної дисципліни містять змістові модулі (теми), де визначається понятійний апарат, концепції та принципи їх використання. Основне теоретичне навантаження припадає на практичні заняття з вивчення та експлуатації зразків ОВТ.

Здобувач вищої освіти має оволодіти загальнонауковими та специфічними методами, методиками, технологіями та навичками під час практичних та тактико-спеціальних занять, на які відводиться до 50 % аудиторного часу, при виконанні індивідуальних завдань в межах навчальних дисциплін, під час польових занять та занять на базі військових частин, а також протягом льотної підготовки.

Навчальна матеріально-технічна база кафедри льотної експлуатації і бойового застосування літаків льотного факультету забезпечують підтримку ОПП. На кафедрі існує 4 спеціалізовані навчальні класи.

Інформаційне забезпечення здійснюється з використанням внутрішньої мережевої системи управління навчання на базі платформи дистанційного навчання "MOODLE".

Для підтримки освітнього процесу в університеті запроваджено власну систему електронного розкладу занять АС "Каскад".

Навчальна бібліотека університету містить великий вибір навчальних та наукових матеріалів (у т.ч. фонди рідкісної книги, для службового користування та художньої літератури), забезпечує доступ до низки електронних ресурсів та видань університету в електронній формі. Автоматизація роботи бібліотеки здійснена з використанням системи "УФД Бібліотека".

ОПП є унікальною в ХНУПС не перетинається з будь-якими суміжними спеціальностями.

Яким чином здобувачам вищої освіти забезпечена можливість формування індивідуальної освітньої траєкторії?

У системі вищої військової освіти право обрання вибіркового навчальних дисциплін реалізується шляхом обрання курсантами спеціалізації навчання під час вступу до Університету, після проходження первинної льотної підготовки на легкомоторному літаку та базової підготовки на навчальному літаку.

У відповідності до Концепції трьохступеневої системи підготовки курсантів ХНУПС за результатами льотного навчання на легкомоторному літаку курсант в залежності від спрямованості своїх індивідуальних психофізіологічних особливостей, набутих вмінь та навиків, рекомендацій льотних інструкторів та власних побажань може продовжити навчання за програмами підготовки льотчиків тактичної або транспортної авіації. У разі льотної неуспішності курсанта в якості командира екіпажу, йому надається право обрати іншу льотну або нельотну спеціалізацію. Також, курсант якій продовжив навчання за програмою підготовки льотчиків тактичної

авіації за результатами опанування навчального літака може продовжити навчання з обранням дисциплін, які враховують особливості підготовки льотчиків винищувальної або штурмової авіації.

Досвід практичної реалізації визначеної методики обрання індивідуальної освітньої траєкторії на прикладі службової кар'єри колишніх випускників у державній авіації України та на цивільному ринку праці за даною програмою свідчить про ефективність такого підходу щодо вибіркової компоненти.

Яким чином здобувачі вищої освіти можуть реалізувати своє право на вибір навчальних дисциплін?

Навчальні дисципліни переліків військово-професійної підготовки та професійно-спеціальної підготовки циклу професійної підготовки складають вибірку частину навчального плану, яка обумовлює вибір курсантом навчальних дисциплін військово-професійного спрямування при вступі на навчання для подальшої реалізації своєї кар'єрної траєкторії.

Вибіркові навчальні дисципліни військово-професійного спрямування для підготовки військових фахівців для проходження військової служби за контрактом на посадах осіб офіцерського складу тактичного рівня повинні забезпечити формування військово-професійних компетентностей за спеціальністю відповідно до професійного стандарту вищої військової освіти (отримання знань, умінь, навичок, необхідних для подальшої служби у військах, вирішення військово-професійних завдань тощо), визначення професійної кваліфікації – офіцера військового управління тактичного рівня для подальшого призначення на первинні посади у військах.

Головними критеріями реалізації права на вибір навчальних дисциплін з урахуванням специфіки льотної професії є індивідуальна професійно-психологічна спрямованість та рівень успішності льотної підготовки здобувача вищої освіти, які можуть забезпечити максимальні можливості щодо подальшого ефективного підвищення його професійного рівня та реалізації успішної службової кар'єри за обраним напрямком.

Опишіть, яким чином ОП та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності

Практична підготовка займає важливу частину в формуванні компетентностей та результатів навчання здобувачів вищої освіти в ХНУПС. Згідно ОПП передбачено 2 обов'язкових освітні компоненти – військове стажування та льотне навчання (льотна та тренажна підготовка) на бойовому (транспортному, навчальному) літаку, які забезпечують завершення формування компетенцій СКв-1, СКв-2, СКв-3, СКв-4, СКв-5, СКв-6.

Університет для проведення практик у своєму складі має навчально-тренувальні комплекси з авіаційними тренажерами, які необхідні для подальшої професійної діяльності. Також для проведення практичних занять використовується навчальна матеріально-технічна база навчальної авіаційної бригади, бригад тактичної та транспортної авіації ПС ЗСУ з розгорнутими навчально-бойовими зразками ОВТ.

Відповідно до наказу Міністерства оборони України від 25.04.2016 року № 216 “Про вдосконалення підготовки офіцерських кадрів тактичного рівня та сержантського (старшинського) складу у ВВНЗ та ВВП ВНЗ” додатково для військових фахівців з урахуванням 6-денного навчального тижня передбачено проведення практичних заходів. Згідно Плану вдосконалення практичної підготовки курсантів Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба на період навчання, для фахівців, що навчаються за даною ОПП додатково проводиться 31 практичний захід.

Задоволеність здобувачів вищої освіти компетентностями, здобутими під час практики має високий рівень, так як вони сприймають її як можливість промодельовати майбутню професійну діяльність.

Продемонструйте, що ОП дозволяє забезпечити набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills) упродовж періоду навчання, які відповідають цілям та результатам навчання ОП результатам навчання ОП

ОПП передбачає формування у здобувачів вищої освіти необхідних соціальних навичок для ефективної професійної діяльності. Цикл навчальних дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки (ОК 1.1.01-1.1.04, ВК 1.1.05-ВК 1.1.06) сприяє набуттю наступних загальних компетентностей ОПП: ЗК-1, ЗК-2, ЗК-3, ЗК-4, ЗК-5, ЗК-6. Навчальні дисципліни базової підготовки циклу ЗП (ОК1.1.03, ОК1.1.04) набувають загальні компетентності ОП: ЗК-5, ЗК-6.. Цикл навчальних дисциплін професійної підготовки (ОК 2.1.01-2.1.05, ВК 2.1.06-ВК 2.1.12) сприяє набуттю військово-професійних та військово-спеціальних компетентностей ОПП: ПК-4, СКв-1, СКв-2, СКв-3, СКв-4, СКв-5, СКв-6, СКв-7, СКв-8.

В комплексі, це забезпечує набуття соціальних навичок (soft skills) та військово-професійних навичок роботи в колективі та з підлеглими різних категорій, з цивільним населенням, а також здатність до асиметричних дій в умовах гібридного характеру сучасних військових конфліктів.

Важливим напрямком є формування лідерських якостей, що відповідає майбутній професійній діяльності та досвіду ОПП партнерів з країн НАТО.

Яким чином зміст ОП урахує вимоги відповідного професійного стандарту?

Відповідно до наказу Міністерства оборони України від 25.04.2016 року № 216 “Про вдосконалення підготовки офіцерських кадрів тактичного рівня та сержантського (старшинського) складу у ВВНЗ та ВВП ВНЗ” ОПП враховує вимоги професійного стандарту за спеціальністю 253 Військове управління (за видами Збройних Сил) та спеціалізацією «Льотна експлуатація та бойове застосування літаків», що розроблений робочою групою під керівництвом провідних фахівців-практиків Командування Повітряних Сил Збройних Сил України, яке є замовником на підготовку фахівців (роботодавця) та науково-педагогічних працівників ХНУПС (наказ Командувача Повітряних Сил Збройних Сил України від 08.05.18 № 126ад “Про створення робочих груп з розробки професійних стандартів вищої військової освіти та освітньо-професійних програм підготовки військових фахівців”).

В ОП передбачено цикл професійної підготовки, освітні компоненти якого (ОК 2.1.01 – ОК 2.1.05, ВК 2.1.06 – ВК 2.1.12) формують відповідні військово-професійні компетентності (ПК-4, СКВ-1 – СКВ-8), та результати навчання (РНп-4, РНС-1 – РНС-13).

Який підхід використовує ЗВО для співвіднесення обсягу окремих освітніх компонентів ОП (у кредитах ЄКТС) із фактичним навантаженням здобувачів вищої освіти (включно із самостійною роботою)?

Відповідно до наказу Міністерства оборони України від 20.07.2015 року № 346 “Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у ВВНЗ та ВНП ВНЗ України” максимальний тижневий бюджет часу навчання курсанта становить 54 академічні години при 6-ти денному навчальному тижні. Тижневе навантаження курсантів на виконання навчального плану за ОПП становить 45 академічних годин, середнє тижневе аудиторне навантаження за рік навчання залежить від освітнього рівня підготовки фахівців та для другого (магістерського) рівня не може перевищувати 24 годин. При цьому щотижневий час на самостійну роботу курсанта для другого (магістерського) рівня складає не менше ніж 21 годину.

З метою розширення знань та поглибленого вивчення окремих навчальних дисциплін, сучасних зразків озброєння, відпрацювання навчально-бойових завдань, курсанта (слухача, студента), участі в олімпіадах, конкурсах, конференціях, гуртках (секціях), проведення моделювання і виконання інших творчих завдань щотижня планується 9 годин за рахунок тижневого бюджету часу навчання курсанта.

Згідно з розпорядком дня курсантів щодня, крім суботи та неділі, передбачено обов'язковий час (3 години) для самостійної роботи курсантів на базі кафедр з відповідним інформаційним та методичним супроводженням. В структурі аудиторних годин 20 % припадає на лекції, а більш частина на практичні види занять (групові та семінарські - 48 %, практичні та лабораторні – 41%). Така структура відображає практичне спрямування ОПП згідно з вимогами замовників (роботодавців).

Якщо за ОП здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти, продемонструйте, яким чином структура освітньої програми та навчальний план зумовлюються завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти

Підготовка здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти явно не здійснюється в рамках ОПП, але в ХНУПС разом з замовником (роботодавцем) реалізовано багато заходів для подолання розриву між теорією і практикою, освітою та службою у військах для підвищення якості підготовки та швидкого опанування первинної посади: згідно наказу начальника Генерального штабу Збройних Сил України від 19.04.2018 року №162 згідно затвердженого графіку планується залучення професіоналів-практиків, до проведення практичних навчальних занять;

переважна більшість практик проводяться виключно на базі військових частин, у тому числі з залученням їх представників до керівництва;

представники замовника на підготовку фахівців (роботодавця) безпосередньо приймають участь у розробці та вдосконаленні освітніх програм, навчальних планів та планів військового стажування;

зміст занять військового стажування спрямований на комплексне опанування первинної льотної посади та у взаємодії з фахівцями інших спеціальностей у складі авіаційних екіпажів (підрозділів) та з урахуванням сучасного бойового досвіду військ;

в Збройних Силах України налагоджена дієва система роботи з відгуками на випускників;

викладачі університету періодично проходять стажування на базі військових частин, промислових підприємств, установ і організації.

3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

Наведіть посилання на веб-сторінку, яка містить інформацію про правила прийому на навчання та вимоги до вступників ОП

<http://www.hups.mil.gov.ua/pravila-prijomu/>

Поясніть, як правила прийому на навчання та вимоги до вступників ураховують особливості ОП?

Правила прийому до ХНУПС розроблені відповідно Умов прийому на навчання до ЗВО України в 2020 році, затверджених наказом МОН України від 11.10.2019 року № 1285 та Інструкції про організацію та проведення військово-професійної орієнтації молоді та прийому до ВВНЗ та ВНП ЗВО, затвердженої наказом Міністерства оборони України від 05.06.2014 № 360 (зі змінами). На навчання приймаються особи, які успішно склали атестацію, здобули ступінь бакалавра за відповідними (співставленими за новим Переліком галузей знань та спеціальностей) спеціальностями в рік вступу та успішно пройшли конкурсний відбір на навчання для здобуття освітнього ступеню “магістр”. Зарахування на навчання для здобуття освітнього ступеню “магістр” здійснюється за рейтингом приймальною комісією університету. Особи, які вступають на навчання за спеціальністю 253 Льотна експлуатація та бойове застосування літаків складають єдиний іспит з іноземної (англійської) мови та фахове вступне випробування. Зарахування вступників передбачено у термін, відповідно до вимог додатку 9 Правил прийому до ХНУПС. Крім того, вступники обов'язково проходять оцінку рівня фізичної підготовки, психологічне обстеження та медичний огляд лікарсько-льотною комісією. Вказаний підхід є ефективним способом формування контингенту здобувачів

освітнього ступеню “магістр”..

Яким документом ЗВО регулюється питання визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО? Яким чином забезпечується його доступність для учасників освітнього процесу?

Визнання результатів навчання вступників, отриманих в інших ЗВО, регулюється Правилами прийому до ХНУПС, Інструкцією про порядок переведення, відрахування та поновлення курсантів (слухачів) ВВНЗ МО України (наказ від 24.12.1998 № 490), Положенням про організацію освітнього процесу в ХНУПС. Для вступників, які попередньо навчалися в інших ЗВО, існує порядок визначення академічної різниці, яка встановлюється на підставі поданих документів про виконання освітньої програми (академічна довідка, виписка з заліково-екзаменаційних відомостей, додаток до диплому молодшого бакалавра/молодшого спеціаліста тощо).

Документи, що регулюють питання визнання результатів навчання, отриманих в інших ЗВО, розміщено на офіційному сайті ХНУПС.

Опишіть на конкретних прикладах практику застосування вказаних правил на відповідній ОП (якщо такі були)?

У 2018-2020 роках конкретних випадків застосування вказаних правил на відповідній ОП з урахуванням специфіки льотної підготовки не було.

Яким документом ЗВО регулюється питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті? Яким чином забезпечується його доступність для учасників освітнього процесу?

Механізм визнання результатів неформальної освіти для здобувачів вищої освіти у ВВНЗ нормативно-правовою базою Міністерства оборони України не передбачено.

Опишіть на конкретних прикладах практику застосування вказаних правил на відповідній ОП (якщо такі були)

У 2018-2020 роках конкретних випадків застосування вказаних правил на відповідній ОП з урахуванням специфіки льотної підготовки не було.

4. Навчання і викладання за освітньою програмою

Продемонструйте, яким чином форми та методи навчання і викладання на ОП сприяють досягненню програмних результатів навчання? Наведіть посилання на відповідні документи

Вивчення освітніх компонентів здійснюється зі застосуванням різних методів навчання, які передбачені Положенням про організацію освітнього процесу в ХНУПС (введено в дію наказом ХНУПС від 30.08.2019 № 1612) та Методичними рекомендаціями з розроблення нормативних документів підготовки військових фахівців у ВВНЗ Міністерства оборони України та ВВП ЗВО України, які затверджені у 2016 році.

Крім класичних, пріоритет при проведенні різних видів навчальних занять віддається активним методам навчання, що спрямовано на активізацію пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти та відповідає методикам, що діють в країнах-партнерах з НАТО (методи навчання за відповідними видами занять наведені в таблиці 3).

Також в ХНУПС розповсюджений метод проблемного навчання.

У залежності від змісту та особливостей кожної освітньої компоненти застосовується диференційний підхід до вибору методів навчання, у тому числі залучення здобувачів до наукової роботи в межах військово-наукового товариства курсантів.

Поєднання вказаних методів забезпечує опанування здобувачем під час навчання не лише суми знань та практичних навичок по окремим освітнім компонентам, але і досягнення головного результату навчання – комплексне опанування первинної посади у взаємодії з фахівцями різних спеціальностей.

Продемонструйте, яким чином форми і методи навчання і викладання відповідають вимогам студентоцентрованого підходу? Яким є рівень задоволеності здобувачів вищої освіти методами навчання і викладання відповідно до результатів опитувань?

Метою студентоцентрованого підходу є розвиток у здобувача потрібних на ринку праці компетентностей та створення ефективної системи навчання протягом всього життя. Реалізація принципу студентоцентризму полягає у розробленні ОПП, які враховують особливості пріоритетів навчаємих, ґрунтуються на реалістичності запланованого навчального навантаження та узгоджується з тривалістю ОПП.

Студентоцентризм базується на засадах особистісно-орієнтованої педагогіки, розвитку і саморозвитку особистості, що є необхідною умовою для осмисленого сприйняття і засвоєння навчальної інформації, формування здатності самостійно і творчо вирішувати прикладні практичні завдання; прийняття ефективних управлінських рішень.

Активна участь курсантів у підготовчих заходах з організації льотного навчання на літаках в льотних школах України дозволило виконати завдання з льотного навчання у повному обсязі.

Курсанти є обов'язковими вищої освіти є членами Вченої ради університету та факультетів, що дозволяє їм брати участь у прийнятті рішень з питань всіх сфер діяльності університету.

Такі форми і методи забезпечують реалізацію студентоцентрованого підходу, перетворюють здобувача вищої освіти в активного учасника процесу навчання, мінімальний розрив між теорією і практикою у військах, швидку адаптацію випускників та мінімальний час опанування посади після випуску.

Продемонструйте, яким чином забезпечується відповідність методів навчання і викладання на ОП принципам академічної свободи

Для здобувачів ОПП в процесі навчання і для науково-педагогічних працівників впродовж викладання забезпечується академічна свобода, яка полягає у самостійності і незалежності учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної та наукової діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості від політичного впливу, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів (з урахуванням її ступеня обмеження доступу).

Відповідно Положення про організацію освітнього процесу в ХНУПС науково-педагогічним працівникам надається можливість вносити зміни в робочі програми (у т.ч. спираючись на сучасний бойовий досвід), обирати нові методи навчання для ефективного засвоєння знань (у т.ч. за досвідом країн НАТО), проводити заняття із застосуванням сучасних технологій.

Академічна свобода здобувачів досягається шляхом надання їм права вільно обирати форму навчання при вступі, теми курсових та атестаційних робіт, тематику роботи в військово-науковому товаристві курсантів, на вибір певних компонентів освітньої програми, на навчання одночасно за декількома освітніми програмами в університеті (за умови успішного навчання за основною), брати участь у формуванні індивідуального навчального плану тощо.

Опишіть, яким чином і у які строки учасникам освітнього процесу надається інформація щодо цілей, змісту та очікуваних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів *

Вказана інформація висвітлена в робочих програмах. Форма робочої програми визначена Методичними рекомендаціями з розроблення нормативних документів підготовки військових фахівців у ВВНЗ Міністерства оборони України та ВВП ЗВО України, які затверджені у 2016 році Першим заступником Міністра оборони України. Здобувачам ОПП інформація щодо цілей, змісту та очікуваних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання надається на першому занятті з дисципліни. Також курсанти мають доступ до даної інформації через внутрішній компонент системи дистанційного навчання MOODLE (у т.ч. в гуртожитках та казармах на території університету). Для кожного освітнього компонента завантажена робоча програма навчальної дисципліни, методичні розробки, тести, презентаційний матеріал та інше інформаційне забезпечення.

Сильною стороною за досвідом ХНУПС є поєднання освітнього процесу за студентоцентрованим підходом, елементів дуальної освіти, вільного планування самостійної роботи, доступу до внутрішніх та зовнішніх інформаційних ресурсів університету, що приводить до ефективного формування компетентностей та результатів навчання у здобувачів ОП.

Крім того, щорічно замовником на підготовку фахівців проводиться лекція щодо перспектив розвитку роду військ та вимог до випускників, що є ефективним підґрунтям викладачам для коригування робочих програм, а курсантам засобом інформування щодо сучасного стану військ та стимулом щодо коригування в разі потреби власної освітньої траєкторії за участю відповідної кафедри.

Опишіть, яким чином відбувається поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОП

Згідно “Положення про вищі військові навчальні заклади”, затвердженого наказом Міністерства оборони України від 27.05.2015 року № 240 науково-педагогічні працівники зобов’язані “вести наукові дослідження, брати участь у впровадженні їх результатів у військах (силах) та в навчальний процес, активно залучати до цієї роботи слухачів (курсантів, студентів); керувати воєнно-науковою роботою слухачів (курсантів, студентів)”, а курсанти мають право “брати участь у роботі військово-наукового товариства”.

На факультетах створені воєнно-наукові товариства та воєнно-наукові гуртки на кафедрах. Особливості їх роботи регламентуються “Положенням про організацію наукової і науково-технічної діяльності у Збройних Силах України” (затверджено наказом Міністра оборони України від 27 червня 2016 року №385) та “Положенням про наукову роботу слухачів (курсантів) ХНУПС” (затверджено наказом начальника ХНУПС від 11.11.2016 року №2103).

Для безпосереднього наукового керівництва роботою гуртків начальником кафедри призначаються наукові керівники гуртків з числа осіб науково-педагогічного складу кафедри. Позитивною рисою наукової роботи здобувачів вищої освіти університету є підвищення методологічної підготовки, розвиток наукового мислення, набуття навичок дослідницької роботи, творчого підходу до вирішення практичних задач.

Приклади поєднання навчання і досліджень:

на кафедрах факультету, які викладають дисципліни в рамках відповідної ОПП у 2017-2018 роках проводилась НДР “Арматура 27”, у 2018-2020 роках – НДР “Арматура 29”, НДР “Вдосконалення”. Дані роботи приводять до підвищення ефективності освітнього процесу за навчальними дисциплінами кафедр;

у 2018 році з метою інтеграції навчання і досліджень створено науково-дослідну лабораторію льотного факультету; результати наукових досліджень здобувачів ОПП доповідаються на семінарах та наукових конференціях (практично кожного року під час наукових конференцій ХНУПС готуються в середньому 20-25 доповідей здобувачів даної ОПП, а наукових конференціях курсантів та студентів Харківського національного університету Повітряних Сил, приймають участь, як правило 100% здобувачів-випускників ОПП);

кращі здобувачі ОП, які підготовлені воєнно-науковим гуртком за спеціальністю 253 Військове управління (за видами Збройних Сил) беруть участь в Всеукраїнських студентських олімпіадах та наукових конкурсах (за останні 5 років понад 10 курсантів стали фіналістами Всеукраїнського благодійного конкурсу “АВІАТОР” і отримали сертифікати на відвідування Міжнародного авіакосмічного салону у Лябурже (Франція) серед кращих студентів профільних вищих навчальних закладів України.

Продемонструйте, із посиланням на конкретні приклади, яким чином викладачі оновлюють зміст навчальних дисциплін на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі

На основі принципу академічної свободи викладач та колектив кафедри визначає, які наукові досягнення та сучасні практики слід пропонувати здобувачам під час навчання.

Пріоритетним напрямком оновлення освітніх компонентів є аналіз застосування військ (сил) в Операції об'єднаних сил та/або антитерористичній операції (ООС/АТО). На основі інформаційно-аналітичних матеріалів, що надходять до ХНУПС та досвіду безпосередньої участі викладачів в ООС/АТО у 2018-2020 навчальних роках внесені зміни в 2 програми та 3 робочих програм навчальних дисциплін, перепрацьовано 9 навчально-методичні розробки для проведення навчальних занять.

На кафедрах факультету, які викладають дисципліни в рамках відповідної ОПП у 2017-2020 роках проводилась низька НДР зазначених у п.п. 4.3. Результати даних робіт впровадженні в освітній процес та підвищують ефективність засвоєння освітніх компонентів “Льотна експлуатація та бойове застосування літака”, “Аеродинаміка, динаміка польоту та практична аеродинаміка”, “Льотна підготовка”.

У 2019 році кафедрою льотної експлуатації і бойового застосування літаків проведено педагогічний експеримент щодо вдосконалення навичок виконання штурманських розрахунків та прийому сигналів радіотелеграфної азбуки з одночасним формуванням (розвитком) особистісних й інтелектуальних професійно-важливих якостей військового льотчика з навчальної дисципліни “Авіаційне та радіоелектронне обладнання літака”. Результати експериментів засвідчили ефективність підходів та були впроваджені в освітній процес на постійній основі.

З 2019 року кафедрою льотної експлуатації і бойового застосування літаків за результатами педагогічного експерименту впроваджено підготовку та складання практичної частини комплексних екзаменів за родами авіації з використанням автоматизованих робочих місць зі спеціальним програмним забезпеченням (X-Plane, DCS, “Віраж-РД”). За позитивними результатами експерименту та практичного використання спеціального програмного забезпечення нові підходи впроваджені в освітній процес на постійній основі.

В 2020 році кафедрою льотної експлуатації і бойового застосування літаків за результатами вивчення світового досвіду та з урахуванням стратегічного курсу України щодо вступу до НАТО та Євросоюзу оновлено навчально-методичне забезпечення освітніх компонент з урахуванням стандартів НАТО та ІКАО.

В ХНУПС немає перешкод до оновлення навчально-методичного забезпечення освітніх компонент з ініціативи викладача та рішення засідання кафедри. Оновлення контенту відбувається, як правило, наприкінці попереднього семестру (навчального року). Особливістю є те, що згідно наказу Міністерства оборони України від 20.07.2015 року № 346 “Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у ВВНЗ МО України та ВНП ЗВО України” при перегляді програми навчальної дисципліни кафедра, яка ініціювала зміни додатково залучає кафедру, яка є випусковою за даною ОПП, зміни або нова редакція ухвалюється вченою радою ХНУПС.

Опишіть, яким чином навчання, викладання та наукові дослідження у межах ОП пов'язані із інтернаціоналізацією діяльності ЗВО

Інтернаціоналізація діяльності ХНУПС здійснюється в першу чергу під час участі в Програмі НАТО з питань вдосконалення військової освіти країн-партнерів DEEP (Defence Education Enhancement Program) та регулюється Стратегією інтернаціоналізації ХНУПС.

В межах Програми DEEP у 2015-20 роках, як на базі університету, так і ВВНЗ країн-партнерів експертами НАТО проведено низку семінарів з питань сучасних підходів до розробки та вдосконалення навчально-методичного забезпечення, активних методів навчання, дистанційної освіти, впровадження програм лідерства, підвищення кваліфікації викладачів та організації наукової діяльності.

Університет підтримує дружні стосунки та здійснює обмін досвідом, делегаціями курсантів та викладачів з Школою ВПС ЗС Французької Республіки (Салон-де-Прованс),

Коледжем Королівських ВПС “Кранвелл” (Великобританія), Академією ВПС США (м. Колорадо Спрінгс), Академією ПС Королівства Норвегії (м. Трондхейм), Академією військового мистецтва Польщі, Академією ВПС Польщі (м. Демблін), Академією ЗС Словаччини (м. Ліптовського Мікулаша).

Підсумки заходів інтернаціоналізації знаходять свій результат у вдосконаленні освітніх компонентів, впровадженні стандартів НАТО, приведенні розпорядку дня та філософії навчання і виховання до міжнародних канонів.

Координація заходів інтернаціоналізації здійснюється через Відділення міжнародного військового співробітництва університету.

Крім того учасники освітнього процесу мають можливість користуватися загальнодоступними міжнародними інформаційними ресурсами та базами даних.

5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

Опишіть, яким чином форми контрольних заходів у межах навчальних дисциплін ОП дозволяють перевірити досягнення програмних результатів навчання?

Чіткість та зрозумілість форм контрольних заходів та критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти забезпечується шляхом відображення відповідної інформації в робочій програмі навчальної дисципліни, форма, структура та вимоги до змісту якої регламентується Методичними рекомендаціями з розроблення нормативних документів підготовки військових фахівців у ВВНЗ Міністерства оборони України та ВНП ЗВО України, які затверджені у 2016 році Першим заступником Міністра оборони України.

У робочій програмі навчальної дисципліни наведений розподіл балів за змістовними модулями, а також вказані максимальні та мінімальні бали з кожного контрольного заходу з урахуванням їх важливості та трудомісткості.

Система контрольних заходів передбачає кількісні та якісні критерії оцінювання.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів за кількісними критеріями здійснюється за національною шкалою (відмінно, дуже добре, добре, задовільно, незадовільно; зараховано, незараховано); 100-бальною шкалою та шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F).

Якісні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів представлені у робочих програмах навчальних дисциплін як необхідний обсяг знань та вмінь.

Яким чином забезпечуються чіткість та зрозумілість форм контрольних заходів та критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти?

В ХНУПС форми контрольних заходів з навчальних дисциплін відображено в РПНД та навчальному плані та поділяються на: вхідний, поточний, самоконтроль, модульний (рубіжний), семестровий, підсумковий.

Вхідний контроль проводиться перед вивченням навчальної дисципліни та визначає рівень підготовки здобувачів ОПП з навчальних дисциплін.

Основна мета поточного контролю - забезпечення зворотного зв'язку між викладачами та здобувачами ОПП у процесі навчання, перевірка їх готовності до виконання наступних навчальних завдань. Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією під час проведення диференційованого заліку (модульного контролю).

Модульний (рубіжний) контроль - це контроль знань, вмінь, навичок здобувачів ОПП після вивчення логічно завершеної частини (змістового модуля) програми навчальної дисципліни.

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді диференційованого заліку або екзамену в обсязі навчального матеріалу, визначеного РПНД. Форма проведення, зміст і структура семестрового контролю визначаються РПНД та рішенням відповідної кафедри.

Підсумковий контроль складається із семестрового контролю та атестації здобувачів.

Оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою, за шкалою ECTS та національною шкалою.

Атестація перед випуском проводиться для встановлення відповідності компетентностей та результатів навчання вимогам стандарту вищої освіти, професійного стандарту та ОП.

Яким чином і у які строки інформація про форми контрольних заходів та критерії оцінювання доводяться до здобувачів вищої освіти?

Здобувачі вищої освіти отримують інформацію про форми контрольних заходів та критерії оцінювання декілька разів протягом вивчення навчальної дисципліни. Вперше на першому лекційному занятті, про зміст і структуру навчальної дисципліни та безпосередньо форми контрольних заходів й критерії оцінювання. На цьому занятті більша увага приділяється особливостям вхідного контролю та визначаються способи здійснення, періодичність поточного контролю, й доводяться критерії оцінювання. На першому груповому занятті здійснюється вхідний контроль шляхом тестування з матеріалу навчальних дисциплін, що забезпечують вивчення конкретної навчальної дисципліни, і й доводяться критерії оцінювання. На передодні модульного контролю здобувачам вищої освіти видається завдання для підготовки та доводяться критерії оцінювання. Перед підсумковим контролем здобувачам вищої освіти видається завдання для підготовки, доводяться критерії оцінювання та узгоджується кількість й час консультацій.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти формуються лектором, обговорюються та затверджуються на засіданні кафедри. Критерії оцінювання підсумкового контролю прописуються в РПНД, а інших форм контролю визначаються лектором.

Терміни проведення контрольних заходів зазначаються у розкладі навчальних занять (доводиться не пізніше 10 діб до початку семестру) та розкладі екзаменів (доводиться не пізніше 14 діб до початку екзаменаційної сесії).

Яким чином форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності)?

Атестація випускників проводиться для встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти компетентностей та результатів навчання вимогам стандарту вищої освіти, професійного стандарту та ОП. Атестація здійснюється екзаменаційною комісією під головуванням представника замовника (роботодавця) із використанням наступних форм:

комплексний екзамен за фахом та комплексний екзамен з іноземної мови згідно вимог професійного стандарту за спеціалізацією "Льотна експлуатація та бойове застосування літаків". Комплексний екзамен за фахом передбачає проведення атестації за змістовими модулями навчальних дисциплін: Льотна експлуатація та бойове застосування літака, Аеродинаміка, динаміка польоту та практична аеродинаміка. Ці навчальні дисципліни за переліком компетентностей та результатів навчання є найбільш значущими для продовження освіти за освітньо-професійною програмою другого (магістерського) рівня вищої освіти. Комплексний екзамен має теоретичну та практичну частину.

Захист кваліфікаційної роботи дозволяє оцінити вміння здобувачів вищої освіти використовувати набуті компетентності та результати навчання для розв'язування актуальної науково-технічних (наукових) задач за спеціальністю.

На підставі рішення екзаменаційної комісії ЗВО присуджує особі, яка успішно виконала ОП, відповідний ступінь вищої освіти та присвоює відповідну кваліфікацію.

Яким документом ЗВО регулюється процедура проведення контрольних заходів? Яким чином забезпечується його доступність для учасників освітнього процесу?

Процедура проведення контрольних заходів описана у наказах Міністерства оборони України від 01.09.2020 № 4 “Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у ВВНЗ та ВНП ЗВО” та від 09.09.2015 № 472 “Про затвердження Положення про екзаменаційні комісії ВВНЗ та ВНП ЗВО”, Положенні про організацію освітнього процесу в ХНУПС (доступні на сайті університету <http://www.hups.mil.gov.ua/assets/doc/admission-university/publicna-informatsiya/2.pdf>). Вони містять процедуру проведення контрольних заходів, а також процедури повторної здачі та оскарження результатів. Робоча програма з навчальної дисципліни містить її структуру та зміст з вказанням кількості відведених годин та розподілом балів за кожним контрольним заходом.

За кожною освітньою програмою розробляється навчальний план, який затверджується рішенням Вченої ради університету та є основою для складання Графіка-календаря освітнього процесу, що затверджується начальником ХНУПС. Він регулює процедуру освітнього процесу (послідовність та тривалість окремих його елементів), у тому числі контрольних заходів.

Для проведення атестації здобувачів наказами Міністерства оборони України та Командування ПС ЗС України призначаються Голова екзаменаційної комісії та голови підкомісії за спеціалізаціями, персональний склад викладачів затверджується наказом ХНУПС. Розклад комплексних екзаменів і захисту атестаційних робіт затверджується начальником ХНУПС та оприлюднюється на стендах кафедр та у підрозділах курсантів.

Яким чином ці процедури забезпечують об'єктивність екзаменаторів? Якими є процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів? Наведіть приклади застосування відповідних процедур на ОП

Об'єктивність екзаменаторів забезпечується: рівними умовами для всіх здобувачів, відкритістю інформації про ці умови, єдиними критеріями оцінки, оприлюдненням строків здачі контрольних заходів.

Здобувачі, які не виконали індивідуальні завдання або не склали диференційований залік чи екзамен, ліквідують академічну заборгованість у термін, встановлений керівником ХНУПС. Повторне перескладання заборгованості допускається не більше двох разів. Друге перескладання у здобувачів приймає комісія, яка створюється начальником (завідувачем) кафедри.

Під час атестації випускників Голова екзаменаційної комісії розглядає заяви або скарги здобувачів з питань складання екзаменів, захисту атестаційних робіт та приймати відповідні рішення.

Захист атестаційних робіт проводиться на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за обов'язкової присутності голови екзаменаційної комісії або його заступника. Оцінки виставляє кожний член комісії, голова підсумовує їх результати по кожному курсанту.

Згідно з “Положенням про політику та процедуру врегулювання конфліктних ситуацій у Харківському національному університеті Повітряних Сил ім. Івана Кожедуба”, що розміщено

<http://www.hups.mil.gov.ua/publicna-informaciya/>), врегулювання конфліктних ситуацій (КС) в ХНУПС шляхами попередження КС

Яким чином процедури ЗВО урегулюють порядок повторного проходження контрольних заходів? Наведіть приклади застосування відповідних правил на ОП

Здобувачі, які не виконали індивідуальні завдання або не склали диференційований залік чи екзамен, ліквідують заборгованість у термін, встановлений Планом ліквідації академічних заборгованостей. Повторне перескладання допускається не більше двох разів. Друге перескладання у курсантів приймає комісія, яка створюється керівником кафедри.

Здобувачі, які під час семестрового контролю отримали оцінки “незадовільно” з трьох і більше навчальних дисциплін або при другому повторному перескладанні комісії отримали таку оцінку, відраховуються з ХНУПС. Випускник, який отримав оцінку “незадовільно” на комплексному екзамені або під час захисту атестаційної роботи, не позбавляється права продовжувати складати інші екзамени чи захищати атестаційну роботу. У таких випадках після завершення атестації він відраховується з ХНУПС як такий, що виконав навчальний план, але не пройшов атестації, з наданням академічної довідки. Здобувачі, які не атестовані у затверджений строк або не склали комплексні екзамени, не захистили атестаційну роботу, мають право на повторну атестацію упродовж 3 років після відрахування. Повторна атестація проводиться лише з тих форм атестації, з яких раніше були отримані незадовільні оцінки, в обсязі тих навчальних програм, за якими навчався здобувач. У випадках повторного незадовільного складання хоча б одного комплексного екзамену або незадовільного захисту атестаційної роботи здобувач втретє до атестації не допускається.

Яким чином процедури ЗВО урегулюють порядок оскарження процедури та результатів проведення контрольних заходів? Наведіть приклади застосування відповідних правил на ОП

Скарги та заяви курсантів (слухачів, студентів) з питань складання комплексних екзаменів та захисту атестаційних робіт голова ЕК розглядає особисто та приймає відповідні рішення до закінчення роботи ЕК.

Повторні складання комплексного екзамену і захист атестаційної роботи з метою підвищення оцінки не дозволяються.

Обговорення результатів комплексного екзамену або захисту атестаційної роботи стосовно кожного здобувача проводиться на закритому засіданні підкомісії ЕК. Рішення щодо оцінки за комплексний екзамен та захист атестаційної роботи стосовно кожного здобувача приймається відкритим голосуванням лише членами цієї підкомісії. При однаковій кількості голосів, голос голови підкомісії є ухвальним.

Згідно з Положенням про політику та процедуру врегулювання конфліктних ситуацій у ХНУПС врегулювання конфліктних ситуацій в ХНУПС якщо працівник або навчасий ХНУПС вважають, що в ХНУПС було порушено їх права, вони можуть подати скаргу. Скарга подається у письмовій формі і повинна містити опис порушення права особи, зазначення моменту (часу), коли відбулося порушення, факти і можливі докази, що підтверджують скаргу

протягом 30 днів із дня вчинення діяння, Після резолюції начальника ХНУПС заступником начальника ХНУПС створюється комісія для його розгляду.

Протягом періоду здійснення освітньої діяльності випадків оскарження процедури та результатів проведення контрольних заходів серед здобувачів ОПП не було.

Які документи ЗВО містять політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності?

Політика, стандарти та процедури дотримання академічної доброчесності у ХНУПС знайшли відображення у таких нормативно-правових документах: “Положення про організацію освітнього процесу в ХНУПС”, “Положення про протидію академічному плагіату в ХНУПС” (<http://www.hups.mil.gov.ua/assets/doc/admission-university/publicna-informatsiya/2.pdf>) та наказ начальника ХНУПС від 26.12.2017 року № 2545 “ Про створення комісії з питань академічної доброчесності при проведенні дисертаційних досліджень”.

Ці положення спрямовані на підтримку ефективної системи дотримання академічної доброчесності, яка поширюється на наукові та навчально-методичні праці учасників освітнього процесу, атестаційні, курсові роботи (проекти) здобувачів вищої освіти.

Які технологічні рішення використовуються на ОП як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності?

Університетом укладено договір з компанією з компанією “Антиплагіат” щодо використання онлайн-сервісу Unichек компанії ТОВ «Антиплагіат» для перевірки наукових публікацій, навчально-методичних праць та впровадження принципів академічної доброчесності в університетську культуру та покращення академічної мотивації здобувачів вищої освіти та викладачів. За підсумками висновків онлайн-сервісу Unichек щодо відкритих атестаційних робіт кафедрою приймається рішення щодо допуску роботи до захисту.

Але, онлайн-сервіс є відкритим та не може застосуватися для робіт, які мають гриф обмеження доступу, що притаманний більшості робіт для здобувачів вищої освіти у вищих військових навчальних закладах. Тому в Університеті перевірка здійснюється за допомогою офлайн перевірки атестаційної роботи на академічний плагіат PlagiataNetSetup. За підсумками висновків офлайн перевірки PlagiataNetSetup щодо курсантських атестаційних робіт кафедрою приймається рішення щодо допуску роботи до захисту. Та надається довідка про перевірку атестаційної роботи на академічний плагіат.

Яким чином ЗВО популяризує академічну доброчесність серед здобувачів вищої освіти ОПП?

В університеті рішенням Вченої ради від 29.08.2019 р., протокол № 14 затверджено положення про протидію академічному плагіату в ХНУПС. Положення спрямоване на підтримку ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату з урахуванням обмежень.

Система запобігання та виявлення академічного плагіату університету є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньо-наукової діяльності та якості вищої освіти та виконання вимог щодо забезпечення дотримання академічної доброчесності. Система поширюється на наукові та навчально-методичні праці учасників ОПП, атестаційні та дисертаційні роботи здобувачів освітнього ступеня бакалавр, магістр, освітньо-наукового ступеня доктора філософії (кандидата наук) та наукового ступеня доктора наук.

Для популяризації академічної доброчесності серед здобувачів у ХНУПС проводиться консультування щодо вимог з написання письмових робіт із наголошенням на принципах самостійності, коректного використання інформації з інших джерел та уникання плагіату, а також дотримання в освітньому процесі та науковій (творчій) діяльності академічної доброчесності.

Всебічне сприяння підвищенню академічної доброчесності всіма учасниками освітнього процесу позитивно впливає на престиж закладу освіти та його кадрового складу, підвищує рейтинг в системі вищої освіти України, що підвищує привабливість університету на ринку освітніх послуг для потенційних здобувачів.

Яким чином ЗВО реагує на порушення академічної доброчесності? Наведіть приклади відповідних ситуацій щодо здобувачів вищої освіти відповідної ОП

Науково-педагогічні працівники, здобувачі наукових та освітніх ступенів несуть відповідальність за порушення вимог подання своєї науково-дослідної, атестаційної роботи для перевірки онлайн-сервісом Unichек. За порушення академічної доброчесності педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти можуть бути притягнені до академічної відповідальності, види якої визначаються Положенням про організацію освітнього процесу в ХНУПС та Положенням про протидію академічному плагіату в ХНУПС. На здобувачів вищої освіти за порушення академічної доброчесності може накладатися академічна відповідальність у вигляді повторного проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік) або відповідного освітнього компонента (модуля) ОПП, у крайньому випадку, відрахування із ЗВО.

Встановлення академічного плагіату в опублікованих працях є підставою для заборони автору включати такі праці у перелік науково-методичних публікацій.

Обов'язкова перевірка на академічний плагіат атестаційних робіт здобувачів вищої освіти ОПП передбачена у 2021 р.

6. Людські ресурси

Яким чином під час конкурсного добору викладачів ОП забезпечується необхідний рівень їх

професіоналізму?

Конкурсний добір викладачів на вакантні посади науково-педагогічних працівників в ХНУПС ґрунтується на: законах України “Про освіту”, “Про вищу освіту”, спільним наказом МОН та МО України від 19.10.2016 № 542/1255 “Про затвердження Інструкції про порядок заміщення на конкурсній основі вакантних посад НПП у ВВНЗ, ВВП ЗВО, що належать до сфери управління Міністерства оборони України», Статуті ХНУПС (посилання надані на сайті ХНУПС <http://www.hups.mil.gov.ua/assets/doc/admission-university/publicna-informatsiya/2.pdf>).

Конкурсний відбір проводиться на засадах відкритості, гласності, законності, рівності прав членів конкурсної комісії, колегіальності прийняття рішень конкурсною комісією, незалежності, об’єктивності та обґрунтованості рішень конкурсної комісії, неупередженого ставлення до кандидатів на зайняття вакантних посад науково-педагогічних працівників (НПП).

Вимоги до посад згідно наведених вище керівних документів враховують наступні професійні якості: наявність наукового ступеня та вченого (почесного) звання, стаж роботи на посадах НПП, рівень військової освіти та вищої освіти не нижче магістра, досвід проходження військової служби на відповідних посадах. За умови відповідності кандидатів вимогам до посади, встановленим для НПП, перевага надається особам, які мають статус учасника бойових дій, відповідно до законодавства.

Розгляд документів претендентів на вакантні посади здійснюється конкурсною комісією університету, склад якої затверджується наказом ХНУПС.

Опишіть, із посиланням на конкретні приклади, яким чином ЗВО залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу

Участь замовників (роботодавців) на підготовку військових фахівців передбачена у розробці та вдосконаленні ОПП та НП (діюча редакція ОПП розроблена робочою групою згідно наказу Командувача ПС ЗС України від 08.05.18 № 126ад).

Тематика атестаційних робіт випускників 2021 року пройшла погодження з замовником на предмет її актуальності сучасним вимогам військ (сил).

Щорічно атестація випускників здійснюється екзаменаційною комісією, Голова якої та голови підкомісій по спеціалізаціям призначаються з представників замовника.

Також щорічно за заявкою ХНУПС через Командування ПС ЗС України формується “План проведення стажувань (практик) курсантів та НПП ВВНЗ”, який затверджується начальником ГШ ЗС України та виділяються місця у військах для проведення практик та військового стажування курсантів і викладачів. Під час практик та військових стажувань представники військових частин є керівниками занять згідно з вимогами наказу МО України від 12.01.2016 року № 5 “Про затвердження Інструкції про порядок організації і проведення військового (флотського) стажування, навчальної, виробничої, ремонтної, корабельної та інших видів практики курсантів (слухачів, студентів) ВВНЗ, ВВП ЗВО”. Це забезпечує високу актуальність практичного навчання здобувачів ОПП та відповідність їх практичних навичок вимогам військ та замовника (роботодавця).

Опишіть, із посиланням на конкретні приклади, яким чином ЗВО залучає до аудиторних занять на ОП професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців

Згідно рішень колегії Міністерства оборони України, що затвержені наказом МО України від 14.08.2015 року № 407 та наказу Генерального штабу ЗС України від 14.08.2015 року № 145 “Про порядок планування та проведення занять керівним складом структурних підрозділів ГШ ЗС України та органів військового управління, які є замовниками на підготовку військових фахівців з курсантами (слухачами) ВВНЗ та ВВП ЗВО” щоквартально Командуванням ПС ЗС України формуються плани залучення представників замовника (роботодавця) до проведення навчальних занять в ХНУПС на актуальну тематику пов’язану з сучасним бойовим досвідом військ (сил), досвідом впровадження новітніх та модернізованих зразків озброєння та військової техніки.

У 2019 році представниками замовника (роботодавця) було проведено 191 навчальне заняття, у тому числі для здобувачів, що навчаються за даною ОПП - 8 навчальних занять.

Щорічно 1 вересня Командувач або його заступник з бойової підготовки проводить лекцію для викладачів та курсантів випускних курсів з питань сучасного стану та перспектив розвитку родів військ Повітряних Сил.

Крім того, університет має у складі Науковий центр Повітряних Сил, провідні наукові працівники якого приймають участь в проведенні навчальних занять з курсантами.

Опишіть, яким чином ЗВО сприяє професійному розвитку викладачів ОП? Наведіть конкретні приклади такого сприяння

Згідно наказу МО України від 01.09.2020 № 4 “Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у ВВНЗ та ВВП ЗВО” підвищення кваліфікації викладачів здійснюється: викладачів-військовослужбовців - на курсах підвищення кваліфікації офіцерського складу, а також на інших курсах, які забезпечують підвищення індивідуальної фахової підготовки, стажування у військах (силах), а також на навчаннях військ (сил); цивільних викладачів - у ЗВО системи підвищення кваліфікації фахівців МО України та інших органів виконавчої влади України, на стажуванні в провідних ЗВО і НДУ, на підприємствах промисловості, а також на курсах, які забезпечують підвищення індивідуальної фахової підготовки.

В ХНУПС діють курси підвищення кваліфікації НПП і посадових осіб з організації навчального процесу у ВВНЗ та ВВП ЗВО. Список викладачів та форми підвищення кваліфікації визначаються відповідним Планом ХНУПС на навчальний рік.

Підвищення кваліфікації проводиться не рідше ніж один раз на 5 років.

Викладачі приймають участь у навчаннях військ (сил), випробуваннях озброєння і військової техніки за планами МО України, ГШ ЗС України, командувача ПС ЗС України (замовника). Крайні викладачі залучаються до підготовки фахівців, що виконують бойових завдань у зоні проведення Операції об’єднаних сил. Так протягом 2019-21 року 2

викладачі кафедри приймали безпосередню участь у бойових діях, а 1 викладач кафедри на сьогодні продовжує виконання завдань у складі сил ООС. На сьогодні 4 НПП є учасниками бойових дій.

Продемонструйте, що ЗВО стимулює розвиток викладацької майстерності

Система заходів стимулювання розвитку викладацької майстерності науково-педагогічних працівників ХНУПС передбачає матеріальні та моральні заохочення, що визначені нормативно-правовою базою Міністерства оборони України та ХНУПС (Статут, Колективний договір між адміністрацією та комітетом первинної профспілкової організації, Положення про преміювання працівників).

З метою мотивації викладачів на вдосконалення професійної майстерності відповідно до наказу начальника ХНУПС від 20.09.2016 року № 1675 “Про вдосконалення системи методичної роботи в університеті” запроваджено систему конкурсів (на кращий активний метод навчання, на краще впровадження сучасних інформаційних технологій, на кращий підручник (навчальний посібник), на кращого викладача), в яких приймають участь всі кафедри. Це є елементом мотивації і змагальності в професійному розвитку не лише для окремого викладача, але і колективів кафедр.

Оцінка та заохочення викладачів здійснюється за результатами їх діяльності, конкурсів та за підсумками їх рейтингу.

За підсумками навчального року у серпні на навчально-методичних зборах кожна кафедра отримує рейтингову оцінку, визначаються кращі з отриманням перехідного вимпелу.

Крім того, за підсумками навчального року та з нагоди професійних свят викладачі отримують заохочення (відзнаки, грамоти, цінні подарунки) від керівництва МО України, Генерального штабу ЗС України, Командування ПС ЗС України (як замовника та роботодавця).

7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Продемонструйте, яким чином фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення ОП забезпечують досягнення визначених ОП цілей та програмних результатів навчання?

Планування розвитку НМТБ здійснюється на короткострокову та довгострокову перспективу з використанням коштів загального та спеціального фонду.

На льотному факультеті розгорнуто 7 спеціалізованих аудиторій з діючими зразками ОВТ. Тренажну підготовку здобувачі проходять з використанням 2-х комплексних тренажерів літака Л-39 (ТКС Л-39), тренажно-імітаційних моделей “Кабіна літака Л-39”, “Кабіна літака МіГ-29”, “Кабіна літака Су-25” (м. Харків), .

Льотну практику здобувачі проходять в навчальній авіаційній бригаді ХНУПС та авіаційних бригадах Повітряних Сил.

Університет має навчальну бібліотеку, яка нараховує понад 1331000 примірників різноманітної літератури та 3 читальних зали на 192 посадочних місця.

Здобувачі ОПП мають вільний доступ до мережі Інтернет.

Інформаційне забезпечення аудиторних та самостійних занять здійснюється через локальну мережу з використанням платформи дистанційного навчання MOODLE, де на теперішній час знаходиться 19520 електронних засобів забезпечення освітнього процесу. В навчальному процесі використовується 864 одиниці комп’ютерної техніки, які розміщені в комп’ютерних класах загального та спеціального призначення, класах доступу до Internet та електронної бібліотеки університету, що забезпечує показник 13,8 робочих комп’ютерних місць на 100 курсантів. Документи про фінансову діяльність, організацію освітнього процесу та інші документи нормативно-правової бази розташовані на сайті ХНУПС (<http://www.hups.gov.ua/publicna-informaciya/>, <http://www.hups.mil.gov.ua/derzhavni-zakypivli/>).

Продемонструйте, яким чином освітнє середовище, створене у ЗВО, дозволяє задовольнити потреби та інтереси здобувачів вищої освіти ОП? Які заходи вживаються ЗВО задля виявлення і врахування цих потреб та інтересів?

Освітнє середовище, що створене в ХНУПС поєднує використання підходів, які притаманні сучасним ЗВО, так і специфічних підходів, що необхідні для формування професійно важливих якостей (використання спеціалізованих навчальних аудиторій з розгорнутими зразками озброєння та військової техніки (ОВТ) та тренажерами, створення спеціального програмного забезпечення та власних тренажно-імітаційних систем, проведення занять на власних навчально-бойових зразках ОВТ в польових умовах, створення власної полігонної бази для занять у польових умовах, формування спеціальних фізичних якостей за “Бойовою армійською системою” на спеціальних спортивних знаряддях та спорудах, щосеместрова система тактико-спеціальних занять та навчань фахівців різних спеціальностей, широке використання сучасної навчальної бази військ, навчання та виховання не лише в аудиторії, але на протязі всієї доби, отримання навичок роботи з підлеглими і проходження курсу лідерства та інш.).

Комплексний підхід до формування освітнього середовища забезпечує повну готовність випускника до опанування первинних посад у військах, повне задоволення всіх його потреб, необхідних для успішної реалізації майбутньої кар’єри.

Результати щоквартальних опитувань курсантів під час оцінки морально-психологічного стану свідчать про загальну задоволеність умовами навчання, харчування, проживання та повсякденної діяльності.

Опишіть, яким чином ЗВО забезпечує безпечність освітнього середовища для життя та здоров’я

здобувачів вищої освіти (включаючи психічне здоров'я)?

Освітнє середовище ХНУПС є безпечним для життя і здоров'я здобувачів ОПП, що забезпечується комплексною роботою відповідних підрозділів ХНУПС, до яких входять: служба охорони праці, служба військ, квартирно-експлуатаційна служба, поліклініка з лазером, чергова служба добового наряду з відповідними технічними засобами відеоспостереження та охорони.

Кожен перший четвер місяця в ХНУПС проводяться заходи "Дня безпеки життєдіяльності та охорони праці".

Щотижня з здобувачами ВО та постійним складом проводяться профілактичні інформування з питань травматизму та безпеки дорожнього руху.

Допуск до всіх видів практичних занять, пов'язаних з експлуатацією зразків ОВТ, використанням навчально-лабораторного обладнання здійснюється після проведення інструктажу з питань техніки безпеки.

Періодичний моніторинг морально-психологічного стану здобувачів освітнього процесу, ступеня їх задоволення процесами навчання, виховання, забезпечення здійснюють психологи відділу морально-психологічного забезпечення та група психолого-педагогічного супроводження освітнього процесу.

Результати періодичних опитувань та тестувань здобувачів ОПП свідчать про загальну їх задоволеність.

Також всі здобувачі підлягають обов'язковому щорічному медичному огляду в поліклініці університету.

Щоденний контроль за станом здобувачів здійснюють командири підрозділів (начальники курсів, курсові офіцери, заступники командирів з морально-психологічного забезпечення).

Опишіть механізми освітньої, організаційної, інформаційної, консультативної та соціальної підтримки здобувачів вищої освіти? Яким є рівень задоволеності здобувачів вищої освіти цією підтримкою відповідно до результатів опитувань?

Згідно з "Положенням про вищі військові навчальні заклади", яке затверджено наказом Міністерства оборони України від 27.05.2015 № 240 курсанти знаходяться на повному державному утриманні, офіцери-командири підрозділів курсантів здійснюють управління, супроводження та контроль за всіма сферами їх діяльності (навчання, виховання, військова дисципліна, повсякденна діяльність, внутрішній порядок, індивідуальна робота та інш.). Крім того, відповідно до Положення про кураторську роботу, за кожною навчальною групою закріплені викладачі кафедри, який здійснює первинну підтримку здобувачів з усього кола питань навчання в університеті. Комунікація викладачів і кураторів із здобувачами ОПП здійснюється безпосередньо під час навчальних занять, в години самостійних занять в закріплених за групою аудиторіях, під час щотижневих підведень підсумків в підрозділах курсантів.

Командири підрозділів здійснюють постійний контроль і надання допомоги здобувачам у навчанні, організації та забезпеченні їх самостійної роботи, організують постійний зв'язок з викладачами кафедр;

У разі конфліктних або складних ситуацій до вирішення питань здійснюється через командирів курсантських підрозділів, управління факультету з залученням (в разі потреби) начальників кафедр та викладачів, офіцерів структур морально-психологічного забезпечення.

З курсантами щотижнево проводяться цільові інформування в системі інформаційно-пропагандистського забезпечення, додаткові заходи культурологічної та націонал-патріотичної роботи.

Начальник університету неодноразово на протязі року проводить зустрічі з підрозділами курсантів, де особисто відповідає на всі їх питання або приймає рішення щодо вирішення проблем в разі їх наявності. На зустрічі залучаються також заступники начальника університету та начальники служб забезпечення.

Кожен здобувач може особисто звернутися до начальника університету через електронну пошту на сайті університету (<http://www.hups.mil.gov.ua/zvernennya-ta-pobazhannya/>) та аккаунти в соціальній мережі Facebook.

Доступ до мережі Інтернет в казармах та гуртожитках курсантів безоплатний на основі технології Wi-Fi.

Консультативну допомогу надають психологи відділу морально-психологічного забезпечення та фахівці групи психолого-педагогічного супроводження освітнього процесу.

Результати періодичних опитувань та тестувань здобувачів ОПП свідчать про загальну їх задоволеність.

Яким чином ЗВО створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами? Наведіть посилання на конкретні приклади створення таких умов на ОП (якщо такі були)

ХНУПС створює достатні умови щодо реалізації права на освіту для осіб з особливими освітніми проблемами. Інформація для осіб, які мають право на спеціальні умови вступу, представлений механізм зарахування окремих категорій вступників розміщені на сайті університету (<http://www.hups.mil.gov.ua/pravila-prijomu/>).

Особлива увага під час роботи офіцерів структур морально-психологічного забезпечення та командирів курсантських підрозділів приділяється роботі з курсантами з числа дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей учасників бойових дій (АТО, ООС), які загинули (пропали безвісти) або померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва.

В ХНУПС визначено Порядок супроводу (надання допомоги) особам з інвалідністю та іншим маломобільним групам під час відвідування, який затверджений наказом начальника університету від 19.07.2018 року №1307.

Для поліпшення доступності осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення навчальний корпус загальноуніверситетських кафедр облаштований пандусом. Навчальний корпус для підготовки студентів обладнання пандусом не потребує. Планом розвитку університету передбачено заходи щодо поліпшення доступності для осіб з інвалідністю та встановленню пандусів в інших навчальних корпусах та заміна ліфтів в гуртожитку та навчальному корпусі загальноуніверситетських кафедр.

Яким чином у ЗВО визначено політику та процедури врегулювання конфліктних ситуацій (включаючи пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та корупцією)? Яким чином забезпечується їх доступність політики та процедур врегулювання для учасників освітнього процесу?

Якою є практика їх застосування під час реалізації ОП?

Освітня діяльність університету базується на принципах дотримання верховенства права, гуманізму, демократизму, пріоритетності загальнолюдських духовних цінностей, рівного доступу для здобуття вищої освіти на конкурентних засадах кожного вступника, рівність умов для кожного здобувача щодо повної реалізації його здібностей, таланту, всебічного розвитку.

В університеті є відділ морально-психологічного забезпечення та група психолого-педагогічного супроводження освітнього процесу, на факультетах та в підрозділах курсантів - заступники з морально-психологічного забезпечення, що забезпечує надійний моніторинг та превентивні заходи до виникнення конфліктних ситуацій. Урегулювання конфлікту інтересів у здійснюється відповідно до Закону України "Про запобігання корупції" та системи антикорупційних заходів. В університеті створено позаштатну групу з питань запобігання корупції на чолі з заступником начальника університету з морально-психологічного забезпечення.

З метою запобігання дискримінації в університеті створено окремих комітет та призначено радник начальника університету з питань гендерної освіти, який здійснює різноманітні заходи задля формування особистісної і колективної гендерної культури, організовує психолого-корекційну та тренінгову роботи з питань недискримінації та гендерної рівності, організовує науково-дослідну роботу з недискримінаційної та гендерної проблематики та інше. Розгляд звернень, скарг і заяв, що надходять до ХНУПС, відбувається відповідно до Закону України "Про доступ до публічної інформації", Закону України "Про звернення громадян" та Статутів ЗС України.

Розгляд скарг і звернень відбувається шляхом особистого прийому громадян керівництвом університету у встановлені дні та години відповідно до графіку прийому, який розміщено на офіційному веб-сайті. Про результати розгляду скарг і звернень громадянину повідомляється письмово або усно, за його бажанням.

Начальник університету неодноразово на протязі року проводить зустрічі з підрозділами курсантів, де особисто відповідає на всі їх питання або приймає рішення щодо вирішення проблем в разі їх наявності. На зустрічі залучаються також заступники начальника університету та начальники служб забезпечення.

Протягом періоду впровадження освітньої діяльності за ОПП конфліктних ситуацій не було.

8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

Яким документом ЗВО регулюються процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОП? Наведіть посилання на цей документ, оприлюднений у відкритому доступі в мережі Інтернет

Процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОПП ХНУПС регулюються Положенням про організацію освітнього процесу в ХНУПС та Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Харківському національному університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба (<http://www.hups.mil.gov.ua/publiczna-informaciya/>).

Опишіть, яким чином та з якою періодичністю відбувається перегляд ОП? Які зміни були внесені до ОП за результатами останнього перегляду, чим вони були обґрунтовані?

Періодичність перегляду ОПП регулюється "Положенням про організацію освітнього процесу в ХНУПС", розміщено на (<http://www.hups.mil.gov.ua/publiczna-informaciya/>). ОПП відповідає вимогам стандарту вищої освіти (СВО), що розробляє і затверджує МОН України за погодженням з НАЗЯВО та професійному СВО за спеціалізацією, який розробляється робочою групою замовника на підготовку військових фахівців та затверджується ним.

Механізм розробки, затвердження, моніторингу та щорічного перегляду (вдосконалення) освітніх програм, навчальних планів та навчальних програм передбачає виконання наступних процедур:

моніторинг замовником та Університетом відгуків на випускників, інформаційно-аналітичних матеріалів з бойового досвіду застосування роду військ (сил), міжнародних стандартів, матеріалів науково-практичних конференцій, тощо, аналіз актуальності і відповідності змісту, результатів навчання освітньої програми вимогам держави та замовника;

прийняття рішення замовником або ініціація Університетом пропозиції щодо створення освітньої програми або внесення змін;

створення спільно з замовником на підготовку фахівців робочих груп для розробки освітніх програм за певним рівнем вищої освіти та спеціальністю;

створення в разі підготовки за новою спеціалізацією професійного стандарту вищої військової освіти;

формулювання цілей і завдань освітніх програм або змін до них;

формулювання критеріїв, за якими відбуватиметься перегляд навчальних планів у результаті як зворотного зв'язку із викладачами, курсантами, випускниками і замовниками, так і внаслідок прогнозування розвитку воєнної науки і суспільства в цілому, аналізу набутого бойового досвіду роду військ (сил);

розробка навчального плану або змін до нього;

формулювання вимог до результатів навчання або змін до них;

розробка програм навчальних дисциплін або змін до них.

Зміни обговорюються на засіданнях кафедр, розглядаються вченими радами факультетів й ухвалюються вченою радою ХНУПС (враховуючи вимоги нормативних документів МО України).

У 2018 році професійний стандарт та освітньо-професійна програма за спеціальністю Лётна експлуатація та бойове застосування літаків були доопрацьовані та в них внесені зміни з урахуванням Рішень колегії Міністерства оборони України, затверджених наказом Міністерства оборони України від 30.05.2017 року № 298, науково-практичних конференцій щодо вдосконалення підготовки військових фахівців, стандартів НАТО та досвіду застосування військ в антитерористичній операції (наказ Командувача Повітряних Сил Збройних Сил України від 08.05.18 № 126ад "Про створення робочих груп з розробки професійних стандартів вищої військової освіти та освітньо-професійних

програм підготовки військових фахівців”).

Продемонструйте, із посиланням на конкретні приклади, як здобувачі вищої освіти залучені до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості, а їх позиція береться до уваги під час перегляду ОП

Згідно Статуту ХНУПС здобувачі вищої освіти залучені до участі у діяльності органів громадського самоврядування університету, вчених рад факультетів та Вченої ради університету (не менше 10%). Відповідно до “Положення про організацію освітнього процесу в Університеті” (<http://www.hups.mil.gov.ua/publicna-informaciya/>) представники навчаємих, які є членами курсантського та студентського самоврядування, вчених рад факультетів та університету можуть вносити пропозиції щодо перегляду ОП, удосконалення організації освітнього процесу тощо.

У 2019 та 2020 роках анонімне анкетування здобувачів другого рівня освіти випуску допомогло удосконалити систему якості освіти в ХНУПС та за ОП.

За результатами отриманого зворотного зв'язку від здобувачів вищої освіти приймається рішення про перегляд та оновлення освітньої програми, зокрема.

Іншим прикладом, є впровадження у 2020 році в ОП першого (бакалаврського) рівня 9 навчальних дисциплін за рекомендаціями ІКАО. Це відбулося після того, як курсанти в ініціативному порядку на протязі кілька років самостійно проходили теоретичну підготовку в льотних школах України, де вони проходили льотне навчання. На сьогодні це унормовано у законодавчому порядку в рамках впровадження системи сертифікованої підготовки авіаційного персоналу державної авіації України.

Яким чином студентське самоврядування бере участь у процедурах внутрішнього забезпечення якості ОП

Питання участі студентського самоврядування в процедурах внутрішнього забезпечення якості ОП регулюються “Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в ХНУПС” (<http://www.hups.mil.gov.ua/publicna-informaciya/>), шляхом забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, за кожною ОП; визначення оцінки ефективності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в ХНУПС щодо консолідованого рейтингу вищих навчальних закладів України, де одним із основних індикаторів є оцінка якості НПП за допомогою розробленої в ХНУПС анкети-опитування здобувача вищої освіти.

Раді курсантів згідно Статуту ХНУПС надано повноваження щодо обговорення та вирішення питань удосконалення освітнього процесу, науково-дослідної роботи, організації дозвілля, оздоровлення, побуту та харчування; надання пропозицій командуванню Університету щодо розвитку навчальної матеріально-технічної бази; участь у проведенні просвітницьких, наукових, спортивних, оздоровчих та інших заходів; участь своїх представників у робочих та консультативно-дорадчих органах; прийняття протоколів, що регламентують їх організацію та діяльність; здійснення виховного впливу на курсантів щодо відповідальності за виконання ними службових і громадських обов'язків.

Курсанти можуть висловити свої пропозиції безпосередньо начальнику університету під час періодичних зустрічей з курсом та на електронну пошту начальника університету, яка розміщена на сайті (<http://www.hups.mil.gov.ua/zvernennya-ta-pobazhannya/>).

Продемонструйте, із посиланням на конкретні приклади, як роботодавці безпосередньо або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду ОП та інших процедур забезпечення її якості

Підготовка фахівців 2020 року випуску здійснювалася за професійними стандартами та освітніми програмами, що були розроблені робочою групою під керівництвом провідних фахівців-практиків Командування Повітряних Сил Збройних Сил України, яке є замовником на підготовку фахівців (роботодавець) та науково-педагогічних працівників ХНУПС (наказ Командувача Повітряних Сил Збройних Сил України від 17.05.2016 № 119ад “Про створення робочих груп з розробки професійних стандартів вищої військової освіти та освітньо-професійних програм підготовки військових фахівців”).

У 2018 році професійні стандарти та освітньо-професійні програми були доопрацьовані та в них внесені зміни з урахуванням Рішень колегії Міністерства оборони України, затверджених наказом Міністерства оборони України від 30.05.2017 року № 298, науково-практичних конференцій щодо вдосконалення підготовки військових фахівців, стандартів НАТО та досвіду застосування військ в антитерористичній операції.

Протягом 2017 - 2020 років на вимогу замовника (роботодавця) з метою удосконалення процесу практичного навчання курсантів на базі навчальної авіаційної бригади та льотних шкіл України доопрацьовуються (вносяться зміни) в Концепцію трьохступеневої системи підготовки курсантів ХНУПС в ТКНЛП Л-39, Ан-26, Су-25, МіГ-29 щодо зміни програм, обсягів та вправ льотного навчання.

Опишіть практику збирання та врахування інформації щодо кар'єрного шляху та траєкторій працевлаштування випускників ОП

Всі випускники за ОП працевлаштовуються на відповідні первинні посади та проходять службу у військових частинах відповідного роду військ (сил) Збройних Сил України.

За підсумками першого року служби їх безпосередніми командирами відпрацьовується відгук з оцінками його професійних та особистих якостей, недоліками (за наявності) та пропозиціями, який надається замовнику на підготовку фахівців (роботодавцю) та до Університету.

Відгуки аналізуються на засіданнях кафедр та Вчених рад факультетів з відпрацюванням пропозицій щодо подальшого вдосконалення програм навчальних дисциплін та ОП.

Узагальнені та системні пропозиції розглядаються на Вченій раді ХНУПС.

Які недоліки в ОП та/або освітній діяльності з реалізації ОП були виявлені у ході здійснення процедур внутрішнього забезпечення якості за час її реалізації? Яким чином система забезпечення якості ЗВО відреагувала на ці недоліки?

Досвід участі викладачів кафедр льотного факультету в АТО/ООС та аналіз інформаційно-аналітичних матеріалів, що надходять до університету засвідчив про необхідність вдосконалення володіння випускниками навичками щодо особливостей пілотування літаків з бойовими пошкодженнями та прокладання маршрутів на малих та гранично малих висотах. За ініціативою кафедр було внесено зміни в РПНД та НММ з дисциплін “Аеродинаміка, динаміка польоту та практична аеродинаміка” та “Штурманська підготовка”.

Досвід участі випускників ХНУПС у міжнародних навчаннях (у тому числі, в навчанні “Чисте небо-2018”) щодо рівня взаємодії у складі міжнародних сил в ході спільних тренувань, місій (операцій) за людським фактором – “human” (мова, термінологія, навченість) засвідчив про необхідність подальшого удосконалення системи вивчення спеціальної авіаційної термінології НАТО, англійської авіаційної мови за рівнями підготовки ІКАО для забезпечення подальшої підготовки авіаційних підрозділів діяти “злагоджено, ефективно і продуктивно” (“operate together coherently, effectively and efficiently”). За ініціативою кафедр було внесені зміни в ОПП щодо набуття компетенцій з володіння випускниками кафедри щонайменше робочого рівня ІКАО. Щороку найбільш підготовлені в спеціальному відношенні курсанти-випускники кафедри отримують свідоцтво про володіння англійською авіаційною мовою за IV рівнем ІКАО, при цьому, в 2020 році один курсант-випускник кафедри отримав свідоцтво про володіння англійською авіаційною мовою за V рівнем ІКАО.

Також з урахуванням стратегічного курсу України щодо вступу до НАТО та Євросоюзу положень Концепції підготовки Збройних Сил України, затвердженою наказом Міністерства оборони України від 22.02.2016 № 95 щодо етапного переходу на підготовку ЗС України за стандартами НАТО, досягнення військовими частинами (підрозділами) повної взаємосумісності із збройними силами держав-членів НАТО в навчально-методичних, методичних та інформаційно-довідкових матеріалах, навчальних посібниках постійно збільшується загальний об'єм термінології, умовних знаків та положень, які використовуються в стандартах НАТО та рекомендованих практиках ІКАО. Здобувачі вищої освіти здійснюють захист кваліфікаційної роботи на англійській мові.

Продемонструйте, що результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти беруться до уваги під час удосконалення ОП. Яким чином зауваження та пропозиції з останньої акредитації та акредитації інших ОП були ураховані під час удосконалення цієї ОП?

Під час проведення атестації випускників, визначено наступні недоліки:

- потребує вдосконалення система командирського інформування курсантів льотного факультету, особливо, що стосується політико-правових питань (у тому числі під час тривалого льотного навчання за межами університету);
- потребують вдосконалення знання курсантів льотного факультету з питань державоутворення, реформування ЗС України, структури МО та ЗС України, видів та родів військ ЗС України, військових частин та підрозділів та змін, які відбувалися в ЗС України за останній рік;

Основні заходи, які були проведені з метою усунення недоліків:

- з метою забезпечення у курсантів розвинутого кругозору з політико-правових питань, курсанти випускного курсу постійно залучалися на командирське інформування в університеті за умов його проведення, з урахуванням обмежень, які діють на період введеного карантину пов'язаного з пандемією коронавірусу;
- заступником начальника факультету з ННР-ННЧ 24.09.2020 року проведено з курсантами випускного курсу оглядової лекції з питань державоутворення, структури МО та ЗС України, реформування ЗС України та змін, які відбувалися в ЗС України за останній рік;

- начальниками кафедр №№ 101, 102, 105 25.09.2020 року проведено групові заняття з курсантами відповідних спеціалізацій з питань структури видів та родів військ (авіації) ЗС України, військових частин та підрозділів.

Також під час роботи експертної комісії з атестації випускників за даною ОПП було з'ясовано потребу у забезпеченні новітнім зразком озброєння та військової техніки, а саме легкомоторними літаками для забезпечення практичної складової першого ступеню льотної підготовки. Протягом 2020 року у взаємодії з замовником було організовано розробку загальних вимог до літаків початкового навчання та налагоджено взаємозв'язки з українськими компаніями розробниками (виробниками) легкомоторних літаків з питань вивчення розроблених ними зразків легкомоторних літаків та можливості їх доведення (удосконалення) під потреби первинної льотної підготовки курсантів ХНУПС.

Опишіть, яким чином учасники академічної спільноти змістовно залучені до процедур внутрішнього забезпечення якості ОП?

До складу розробників навчальної програми за кожною навчальною дисципліною в обов'язковому порядку залучається представник випускової кафедри з даної спеціальності (спеціалізації), що забезпечує військово-спеціальну та фахову спрямованість змісту навчання, внутрішній контроль академічної спільноти за якістю ОПП.

В університеті запроваджено роботу групи кращих методистів з контролю навчальних занять, які впливають на якість ОПП через забезпечення якості методики викладання навчального матеріалу.

Відповідно до затвердженого розпорядку дня щотижня в понеділок в підрозділах курсантів відбувається підведення підсумків навчання та виховання за попередній тиждень з залученням представників керівництва факультету випускових кафедр та кураторів з числа науково-педагогічних працівників. На підведенні підсумків обговорюється якість та якість навчання, визначаються кращі та гірші, проблемні питання.

На рівні факультету, університету підведення підсумків здійснюється щомісячно, щосеместру та за навчальний рік з обговоренням питань якості та успішності навчання по курсам та спеціальностям, проблемних питань організації освітнього процесу, пропозицій по вдосконаленню системи підготовки та змісту ОПП. На кафедрі існує журнал

взаємних та контрольних відвідувань занять, де начальник факультету, кафедри та доценти після відвідування занять в аркуші контролю заняття здійснюють загальні висновки та рекомендації щодо змісту, організації, методичного рівня проконтрольованого заняття й здійснюють загальні висновки та рекомендації.

Опишіть розподіл відповідальності між різними структурними підрозділами ЗВО у контексті здійснення процесів і процедур внутрішнього забезпечення якості освіти

Система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти Університету регулюються “ Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Харківському національному університеті Повітряних Сил імені Івана Кожедуба” (<http://www.hups.mil.gov.ua/publicna-informaciya/>)

Структурними підрозділами ХНУПС в контексті здійснення процесів і процедур внутрішнього забезпечення якості освіти є:

- навчальний відділ університету (організація, планування, контроль, аналіз та вдосконалення освітнього процесу; організація систематичного контролю за проведенням усіх видів навчальних занять; проведення систематичного контролю за діяльністю кафедр університету, організація підведення підсумків на рівні університету);
- навчальні частини факультетів (організація та планування освітнього процесу; організація систематичного контролю за проведенням усіх видів навчальних занять; організація підведення підсумків);
- кафедри (якісна реалізація освітньої програми, контроль занять та взаємні відвідування викладачів, аналіз та удосконалення ОПП, додаткові заходи з здобувачами);
- командири підрозділів курсантів (щотижневе підведення підсумків, координація взаємодії здобувачів з викладачами, контроль самостійної роботи здобувачів, індивідуальна робота з здобувачами).

9. Прозорість і публічність

Якими документами ЗВО регулюється права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу? Яким чином забезпечується їх доступність для учасників освітнього процесу?

Нормативну основу, яка регулює права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу в ХНУПС складають: Конституція України; закони України “Про освіту”; «Про вищу освіту”; “Про наукову та науково-технічну діяльність”; розпорядчі нормативно-правові документи Президента України, Кабінету Міністрів України (КМУ), Міністерства освіти і науки (МОН) України, Наказ Міністерства оборони України від 27.05.2015 року № 240 “Про затвердження Положення про вищі військові навчальні заклади”.

У ХНУПС права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу регулюються наступними документами:

Статут (наказ МО України від 28.11.2018 № 603);

Положення про командування ХНУПС (наказ ХНУПС від 06.03.2021 № 1612);

Положення про організацію освітнього процесу (наказ ХНУПС від 30.08.2019 № 1612);

Положення про структурні підрозділи ХНУПС.

В цих положеннях викладені основні аспекти організації освітнього процесу, де дано чітке і зрозуміле роз'яснення стосовно правил та обов'язків всіх учасників освітнього процесу.

Інформація щодо організації освітнього процесу знаходиться у відкритому доступі на офіційному сайті ХНУПС (<http://www.hups.mil.gov.ua/publicna-informaciya/>).

Наведіть посилання на веб-сторінку, яка містить інформацію про оприлюднення на офіційному веб-сайті ЗВО відповідного проекту з метою отримання зауважень та пропозиції заінтересованих сторін (стейкхолдерів). Адреса веб-сторінки

1. <http://www.hups.mil.gov.ua/zvernennya-ta-pobazhannya/>
2. <https://www.facebook.com/hnups/>

Наведіть посилання на оприлюднену у відкритому доступі в мережі Інтернет інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти)

(<http://www.hups.mil.gov.ua/publicna-informaciya/>)

11. Перспективи подальшого розвитку ОП

Якими загалом є сильні та слабкі сторони ОП?

Освітньо-професійна програма розвивається у відповідності до вимог замовника на підготовку фахівців (роботодавця), з урахуванням існуючих тенденцій в галузі авіації, у тому числі з питань удосконалення системи льотного навчання курсантів, відгуків на випускників та досвіду бойового застосування в АТО/ООС.

Виходячи з проведеного самоаналізу, визначено сильні сторони ОПП:

- надання первинного пріоритету у вивченні іноземної мови в рамках її застосування згідно стандартів НАТО та ІКАО;
- практична спрямованість ОПП на формування військово-професійних та військово-спеціальних компетентностей за спеціалізацією;

- трьохступенева система льотної підготовки;
- набуття курсантами професійних навичок з льотної експлуатації та бойового застосування бойових (транспортних, навчальних) літаків;
- сприяє реалізації впровадження процедур допуску (сертифікованої підготовки) курсантів ХНУПС до льотної експлуатації повітряних суден у відповідності із Порядком допуску авіаційного персоналу до льотної експлуатації повітряних суден у державній авіації України, затвердженого наказом Міністерства оборони України від 16.12.2021 № 477.

Проте, за результатами самоаналізу визначено і слабкі сторони ОПП, що потребують окремої уваги:

- не завжди в повному обсязі виконується програма льотної підготовки курсантів з причин несправності авіаційної техніки обумовленої її фізичним старінням та закінченням ресурсу її експлуатації, низьким рівнем укомплектованості навчальної авіаційної бригади льотно-інструкторським складом, а також неритмічним постачанням ПММ;
- систематична необхідність замовлення послуг первинної льотної підготовки курсантів у зовнішніх організаціях (льотних школах);
- відсутність сучасної розподіленої тренажно-моделюючої системи не дозволяє здобувачам вищої другого (магістерського) рівня освіти приймати участь в процесі вивчення та розвитку тактики застосування авіаційних підрозділів з урахуванням існуючих загроз національній безпеці та тенденцій у змінах характеру ведення бойових дій (збройних конфліктів) за технологіями мережецентричних війн. Вибірковий компонент. Однак, ці факти переважно пов'язані з недофінансуванням і іншими причинами, які не залежать від університету.

Якими є перспективи розвитку ОП упродовж найближчих 3 років? Які конкретні заходи ЗВО планує здійснити задля реалізації цих перспектив?

Враховуючи високу вартість підготовки фахівців за ОПП та високу наукоємність сучасних зразків ОВТ пріоритетними напрямками розвитку ОПП є:

- оснащення навчальної авіаційної бригади новітніми (модернізованими) зразками авіаційної техніки;
- закупівля легкомоторних літаків для первинної льотної підготовки курсантів;
- створення дистанційних курсів з дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки;
- подальше впровадження стандартів НАТО в перелік навчальних дисциплін військово-професійної підготовки;
- вдосконалення використання комплексних тренажерів літака та подальше впровадження програмно-імітаційних моделей для вивчення навчальних дисциплін професійно військово-спеціальної підготовки;
- розвиток класу льотно-тактичної підготовки;
- створення спеціалізованої навчальної аудиторії легкомоторного літака;
- розгортання курсантського конструкторського бюро на базі кафедри аеродинаміки та динаміки польоту.

Запевнення

Запевняємо, що уся інформація, наведена у відомостях та доданих до них матеріалах, є достовірною.

Гарантуємо, що ЗВО за запитом експертної групи надасть будь-які документи та додаткову інформацію, яка стосується освітньої програми та/або освітньої діяльності за цією освітньою програмою.

Надаємо згоду на опрацювання та оприлюднення цих відомостей про самооцінювання та усіх доданих до них матеріалів у повному обсязі у відкритому доступі.

Додатки:

Таблиця 1. Інформація про обов'язкові освітні компоненти ОП

Таблиця 2. Зведена інформація про викладачів ОП

Таблиця 3. Матриця відповідності програмних результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання

***

Шляхом підписання цього документа запевняю, що я належним чином уповноважений на здійснення такої дії від імені закладу вищої освіти та за потреби надам документ, який посвідчує ці повноваження.

Документ підписаний кваліфікованим електронним підписом/кваліфікованою електронною печаткою.

Інформація про КЕП

ПІБ: Турінський Олександр Васильович

Дата: 09.04.2021 р.

Таблиця 1. Інформація про обов'язкові освітні компоненти ОП

Назва освітнього компонента	Вид компонента	Силабус або інші навчально-методичні матеріали		Якщо освітній компонент потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, наведіть відомості щодо нього*
		Назва файла	Хеш файла	
Комплексний екзамен з фізичної підготовки	підсумкова атестація	3.1.2 Силабус_EK.pdf	1DboismG1aWQed2nZE+QB41lqFKTZ+Af sT7RGwiY6OY=	Стадіон, спортивні зали, басейн
Комплексний екзамен	підсумкова атестація	3.1.1 Силабус KE_101.pdf	Egaz9KgK1aWJrhSsV7FkLPRxvxRZqub761ErkxloO+M=	Мультимедійні засоби
Розробка магістерської (атестаційної) роботи	підсумкова атестація	3.1.3 Силабус 101 MP.pdf	K/P33I54pev6tZEYO R2P9/eSCQVHuHBL X7ENa2UpX9Y=	комп'ютерні класи зі спеціальним програмним забезпеченням "Віраж-РД", "Аргумент", VBS-2, DSC 2.6, X-Plane 11 тощо
Льотна експлуатація та бойове застосування бойового літака	навчальна дисципліна	2.3.07 Силабус_ЕБЗЛ .pdf	TD94g9oUEKulcOf8Hbzo6w8JrTA1H+lC ueAQZoNmivw=	програмно-імітаційні моделі кабіни літаків Су-25 та МіГ-29, розроблені на кафедрі
Авіаційне та радіоелектронне обладнання літака	навчальна дисципліна	2.3.06 Силабус АО, РЕО БЛ.pdf	xhV/aWTNXogIT/wL3BxyI1IdmYgjS9vpDDtIEJqr9vo=	Спеціалізовані аудиторії
Конструкція літака та його силової установи	навчальна дисципліна	2.3.05 Силабус_КБЛтаСУ .pdf	psU6EjHfBRNqoWLAWy+We41jEcU16q82+bUG5sWCLH8=	навчально-тренувальний комплекс інженерно-авіаційного факультету та спеціалізовані аудиторії
Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка	навчальна дисципліна	1.1.04 Силабус_ФВ_СФП.pdf	RReyXzclq3OcyE3uNF/7UQaXvue9BRKPMUL35qsA5U=	Стадіон, спортивні зали, басейн
Штурманська підготовка	навчальна дисципліна	2.3.04 Силабус ШП pdf.pdf	4Qnw37t7vDLizep4bSV5fpL+A/6SnroFIPXJ/G6Dqmo=	Спеціальний програмний комплекс з СПЗ "Віраж-Планшет", "Віраж-РД", "Віраж-Т", що застосовується у військах
Практична аеродинаміка бойового літака	навчальна дисципліна	2.3.03 Силабус_Аеродин БЛ_.pdf	XpQCeNc/SzG1ycOotd23Y1HfIOXDPxst7QBuBb5dUI=	Комплексні тренажери КТЛ-21М (літак МіГ-29), КТС-18 (літак Су-25), КТС-32 (літак Іл-76МД), КТЛ Ан-26 (літак Ан-26), ТЛ-39, ТКЛ Л-39 (літак Л-39). Лабораторні установки, комп'ютерний клас
Льотна підготовка, Військове стажування	практика	2.1.02 Силабус військ стаж.pdf	Lil7hQ1k2Gc1vHCYT VlgqSURPVEUUhIjzl /JEJq+8wU=	НМБ військових частин де організовано проходження військового льотної підготовки, стажування
Тактика роду авіації	навчальна дисципліна	2.3.02 Силабус тактика роду .pdf	v/j/RgmoQS+TQOs61AQxjgrtXNdD+KmVyooiqPOME+w=	комп'ютерні класи зі СПЗ "Віраж-РД", VBS-2, DSC 2.6, тощо
Організація служби штабів авіаційних підрозділів	навчальна дисципліна	2.2.02 Силабус ОСШАП ША.pdf	xeFTXmaVCAUnYgsxgl3XlJr3fwrWazRrDzV9635HDAy=	Проводиться на базі аудиторного фонду кафедри, що повністю забезпечує вивчення дисципліни
Тактика авіації	навчальна дисципліна	2.2.01 Силабус ТА ША.pdf	D3HxnlRymoDyATB YaFL2qehSwJOSkOf yz7haRZJEZAA=	комп'ютерні класи зі СПЗ "Віраж-РД", VBS-2, DSC 2.6 тощо
Системний аналіз застосування бойових авіаційних комплексів (за родами авіації)	навчальна дисципліна	2.1.01 Силабус САЗБАК.pdf	7vjYC19tOZmbNbUHSOPh6t/bfhFuZmZLDDoOSrJfr3I=	комп'ютерні класи зі спеціальним програмним забезпеченням (СПЗ) "Віраж-РД" (розробка ХНУПІС), DSC тощо
Безпека військової діяльності	навчальна дисципліна	1.1.03 Силабус БВД.pdf	Gd8BPqH39d+hDyh dRj5oHL7f2grv4xNF	Лабораторні установки Тренажерна установка

			fvykLpD2iko=	«Фантом-ПМ» для навчання реанімаційним заходам.
Філософські проблеми війни та армії (у т.ч. військово-економічні аспекти діяльності військового керівника)	навчальна дисципліна	1.2.06 Силабус_ФПВА_Ек он_асп_МЛФ.pdf	DJS/SleUrXCTfYsJe 8UWCooxwhbc4nLCl GxTbG1UTsU=	Проводиться на базі аудиторного фонду кафедри, що повністю забезпечує вивчення дисципліни
Авіаційна англійська мова	навчальна дисципліна	1.2.05 Силабус авіаційна англійська мова.pdf	/RUaW/YliPgp4rSL 3WDhbmWwP/AFZi 7e2+tcG9uHew=	Мовна лабораторія – 3 компл.
Іноземна мова професійного спрямування	навчальна дисципліна	1.1.05 Силабус Іноземна мова професійного спрямування.pdf	nmDNo+IXZsDypOR cYitYl4djlcAXwm3eq vKJ8ekW8AA=	Мовна лабораторія – 3 компл.
Академічне письмо	навчальна дисципліна	1.1.02 Силабус_ Академічне письмо.pdf	2lUoQzkSVtWLi5LM /n5BxTi62dAL92+H wFRazOKZ+eE=	Проводиться на базі аудиторного фонду кафедри що повністю забезпечує вивчення дисципліни
Морально-психологічне забезпечення підготовки та застосування Збройних Сил України	навчальна дисципліна	1.1.01 Силабус_МПЗ_1ф. pdf	UIVmDbR4vI03uhQ HkEP1VjFcxRWzrgu 7sF7nZgB+7oM=	Проводиться на базі аудиторного фонду кафедри що повністю забезпечує вивчення дисципліни
Моделювання бойових дій підрозділів авіації з застосуванням сучасних інформаційних технологій	навчальна дисципліна	2.3.01 Силабус Моделювання ША.pdf	DqEzbZDXOqDhEBk MTdCEhJfaxmN+G WnsqaJOgoAqTmo=	комп'ютерні класи зі СПЗ "Віраж-РД", DSC 2.6 тощо

* наводяться відомості, як мінімум, щодо наявності відповідного матеріально-технічного забезпечення, його достатності для реалізації ОП; для обладнання/устаткування – також кількість, рік введення в експлуатацію, рік останнього ремонту; для програмного забезпечення – також кількість ліцензій та версія програмного забезпечення

Таблиця 2. Зведена інформація про викладачів ОП

Документ	Назва файла	Хеш файла
Документ	Таблиця 2.pdf	AU16+CPLIcunUAlWmALV+op9DcdsRx wvRo/ByzBUpgc=

Таблиця 3. Матриця відповідності програмних результатів навчання, освітніх компонентів, методів навчання та оцінювання

Програмні результати навчання ОП	ПРН відповідає результату навчання, визначено му стандартом вищої освіти (або охоплює його)	Обов'язкові освітні компоненти, що забезпечують ПРН	Методи навчання	Форми та методи оцінювання
PHc-6	☒	Льотна підготовка, Військове стажування	МН1,2	МО9
		Льотна експлуатація та бойове застосування бойового	МН1-6	МО1,10

		літака		
PHc-7	☒	Штурманська підготовка	MH1-6	MO10
		Льотна підготовка, Військове стажування	MH1,2	MO9
PHc-8	☒	Льотна підготовка, Військове стажування	MH1,2	MO9
		Тактика авіації	MH1-6	MO10
		Конструкція літака та його силової установи	MH1-6	MO1
		Авіаційне та радіоелектронне обладнання літака	MH1-6	MO1
		Льотна експлуатація та бойове застосування бойового літака	MH1-6	MO1,10
		Комплексний екзамен	MH1-6	MO2
PHc-13	☒	Льотна підготовка, Військове стажування	MH1,2	MO9
		Організація служби штабів авіаційних підрозділів	MH1-6	MO10
		Практична аеродинаміка бойового літака	MH1-6	MO1,10
		Комплексний екзамен	MH1-6	MO2
PHc-11	☒	Льотна підготовка, Військове стажування	MH1,2	MO9
		Тактика авіації	MH1-6	MO10
		Організація служби штабів авіаційних підрозділів	MH1-6	MO10
		Тактика роду авіації	MH1-6	MO1,10
		Комплексний екзамен	MH1-6	MO2
PHc-12	☒	Льотна підготовка, Військове стажування	MH1,2	MO9
		Організація служби штабів авіаційних підрозділів	MH1-6	MO10
		Комплексний екзамен	MH1-6	MO2
PHc-5	☒	Льотна підготовка, Військове стажування	MH1,2	MO9
PHc-9	☒	Льотна підготовка, Військове стажування	MH1,2	MO9
		Практична аеродинаміка бойового літака	MH1-6	MO1,10
		Комплексний екзамен	MH1-6	MO2
PHc-4	☒	Тактика роду авіації	MH1-6	MO1,10
		Практична аеродинаміка бойового літака	MH1-6	MO1,10

		Льотна експлуатація та бойове застосування бойового літака	МН1-6	МО1,10
		Комплексний екзамен	МН1-6	МО2
PHc-10	☒	Моделювання бойових дій підрозділів авіації з застосуванням сучасних інформаційних технологій	МН1-6	МО10
		Льотна підготовка, Військове стажування	МН1,2,5	МО1
		Розробка магістерської (атестаційної) роботи	МН5,6	МО4,6
PHc-2	☒	Льотна підготовка, Військове стажування	МН1,2	МО9
PHc-3	☒	Льотна підготовка, Військове стажування	МН1,2	МО9
		Практична аеродинаміка бойового літака	МН1-6	МО1,10
		Комплексний екзамен	МН1-6	МО2
		Розробка магістерської (атестаційної) роботи	МН5,6	МО4,6
PHз-1	☒	Морально-психологічне забезпечення підготовки та застосування Збройних Сил України	МН1-6	МО1
		Академічне письмо	МН1-6	МО10
PHз-2	☒	Іноземна мова професійного спрямування	МН1-6	МО10
		Авіаційна англійська мова	МН1-6	МО10
PHз-3, PHз-4	☒	Філософські проблеми війни та армії (у т.ч. військово-економічні аспекти діяльності військового керівника)	МН1-6	МО10
PHз-5	☒	Безпека військової діяльності	МН1-6	МО10
PHз-6	☒	Фізичне виховання та спеціальна фізична підготовка	МН1,2,5	МО1
		Комплексний екзамен з фізичної підготовки	МН2	МО2
PHп-4	☒	Системний аналіз застосування бойових авіаційних комплексів (за родами авіації)	МН1-6	МО10
PHc-1	☒	Льотна підготовка, Військове стажування	МН1,2	МО9

		Тактика авіації	МН1-6	МО10
		Моделювання бойових дій підрозділів авіації з застосуванням сучасних інформаційних технологій	МН1-6	МО10
		Розробка магістерської (атестаційної) роботи	МН5,6	МО4,6